

TEVÉKENYSÉGGKÖZPONTÚ PEDAGÓGIAI PROGRAM

**HÉTSZÍNVRÁG NAPKÖZI-OTTHONOS ÓVODA ÉS BÖLCSŐDE
ÉS
VILONYAI TAGÓVODÁJA**

TARTALOM

ADATLAPOK	3
I. Bevezetés	6.
II. Gyermekkép	7.
III. Bemutatkozás	8
IV. Óvodakép	13
V. Óvodánk funkciói	14
VI. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek	20
VII. A tevékenységközpontú nevelés célja, feladatai	26
VII.1 Egészséges Életmód alakítása	27
VII.2 Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	
VIII. A tudatos fejlesztés feltételei	38
IX. A fejlesztés tartalma	42
X. Komplex foglalkozás rendszere	53
XI. Nevelés tervezés időkeretei	65
XII Az óvodapedagógus feladatai a pedagógiai folyamatok tervezésében, dokumentumokban	
XIII. Ünnepek, gyermekprogramok	70
XIV. Az óvoda kapcsolatrendszere	76
XV. Gyermekvédelem az óvodában	82
XVI Fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	84
XVII. A speciális pedagógiai ellátásra jogosult, a tankötelezettségük megkezdésére halasztást kapott gyermekek részére biztosítandó, iskolakezdésre felkészítő óvodai foglalkozások meghatározása	85

ADATLAP

Az óvoda megnevezése: Hétszínvirág Napközi-otthonos Óvoda és Bölcsőde

Címe: 8182 Berhida, Ibolya u.1.

Telefon/Fax: 88/455-270

A program neve: Tevékenységközpontú óvodai nevelés /adaptáció/

Alapítói jogokkal felruházott irányító szerve:

Berhida Város Önkormányzat Képviselő Testülete

8181 Berhida, Veszprémi út 1-3.

Tevékenységeinek jellege: közszolgáltató

Közszolgáltató szerv fajtája:

köznevelési intézmény

Feladatellátáshoz kapcsolódó funkciója alapján:

önállóan működő

Szakágazati besorolása: 8510

Alaptevékenysége: 851020 Óvodai nevelés

Szakfeladatai: 562912 Óvodai intézményi étkeztetés

562917 Munkahelyi étkeztetés

851011 Óvodai nevelés, ellátás

856011 Pedagógiai szakszolgáltató tevékenység
(logopédia)

561000	Éttermi vendéglátás
562913	Iskolai intézményi étkeztetés
851000	Óvodai nevelés intézményeinek, programjainak komplex támogatása
851012	Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése, ellátása
889101	Bölcsődei ellátás
889109	Gyermekek napközbeni ellátásához kapcsolódó egyéb szolgáltatások
890441	Rövid időtartalmú közfoglalkoztatás
890442	Foglalkoztatást helyettesítő támogatásra jogosultak hosszabb időtartalmú közfoglalkoztatása
890443	Egyéb közfoglalkoztatás

TAGÓVODÁNK ADATLAPJA

Az óvoda megnevezése: Vilonyai Óvoda

Címe: 8194 Vilonya, Papkeszi u. 5/a

Telefon/Fax: 88/490-120

A program neve: Tevékenységközpontú óvodai nevelés /adaptáció/

Alapítói jogokkal felruházott irányító szerve:

Vilonya Községi Önkormányzat Képviselő Testülete

8194 Vilonya, Kossuth Lajos utca 18.

Tevékenységének jellege: közszolgáltató

Közszolgáltató szerv fajtája:

köznevelési intézmény

Feladatellátáshoz kapcsolódó funkciója alapján:

önállóan működő

Szakágazati besorolása: 8510

Alaptevékenysége: 851020 Óvodai nevelés

Szakfeladatai: 562912 Óvodai intézményi étkeztetés

562917 Munkahelyi étkeztetés

851011 Óvodai nevelés, ellátás

856011 Pedagógiai szakszolgáltató tevékenység
(logopédia)

851012 Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai
nevelése, ellátása

I. BEVEZETÉS

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet értelmében az óvoda, az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján pedagógiai programot készít, vagy az ily módon készített pedagógiai programok közül választ.

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira, értékeire, nemzeti sajátosságaira, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeire, a nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatára építve, Magyarország Alaptörvényének értékeit és Magyarország által aláírt nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeket figyelembe véve – meghatározza a magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelveit.

Az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartására kell irányulnia; az egyenlő hozzáférés biztosításával.

A többféle nevelési program megismerése után, a helyi kialakult értékeinket, szokásainkat, feltételeinket és pedagógiai elveinket összehasonlítottuk az OKI (Országos Közoktatási Intézet) által elfogadott programokkal, ezek után választottuk a „Tevékenységeközpontú óvodai nevelési programot.”

„Ez a pedagógiai rendszer, nevelés és gyermekközpontú, amely tevékenységeken keresztül és a tevékenységek által történő nevelést tekinti alapvető feladatának.” (Gáspár László pedagógiai rendszerére épül.)

Fábián Katalin által készített programot 1996-ban az OKI-ban minősítették, melyet óvodánk a program ismeretében, felkészítő tanfolyamok után adaptálásra választott.

II.

GYERMEKKÉP

Óvodánkban a nevelés központjába a **gyermeket, a családot** és a **pedagógust** kívánjuk állítani. Felvállalva a 3–7 éves gyermek fejlődésének támogatását és személyiségük fejlesztését, a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.

Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszünk, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s a meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem adunk helyt semmiféle előítélet kibontakozásának. A tevékenységek tudatos befolyásolásával segítjük a személyiség kibontakozását, az eltérő adottságokra, képességekre, szokásokra, érésbeli, vérmérsékleti különbségekre, és a családok értékrendjének sokféleségére támaszkodva.

Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni:

- Akik jól érzik magukat társaik és nevelőik között az óvodáinkban. Aktívak, érdeklődők, szívesen tevékenykednek.
- Testileg és lelkileg egészségesen fejlődnek. Rendelkeznek az életkoruknak megfelelő testi és lelki képességekkel és készségekkel.
- Választékosan beszélik anyanyelvüket, gondolataikat világosan kifejezik.

III. BEMUTATKOZÁS

„... tudod – e, hogy a kezdet a legfontosabb, általában is, de különösen a fiatal és zsenge lényeknél? Hiszen leginkább ilyenkor lehet őket formálni, s ilyenkor vésődik beléjük az a forma, amelyet bennük kialakítani akarunk.”

Platón – 31/813-8141

Óvodánk, a Hétszínvirág Napközi - Otthonos Óvoda és Bölcsőde továbbiakban anyaóvoda

Óvodánk Veszprém megyében, a Balatontól 14 km-re helyezkedik el, Veszprém és Várpalota város vonzáskörzetében. Berhidai Köznevelési Társulás által fenntartott, részben önálló gazdálkodási jogkörrel felruházott, önálló, 3 csoportos óvoda. A közelünkben levő települések meghatározója az ipar, Peremartongyártelep szintén ipai közegben van, kb. 30 Kft működik. Az átalakulás itt is érezhető, a családok életkörülményei, a munkanélküliség stb. bár javuló tendenciát mutat.

A 3 csoportos óvodánkban általában középfokú szakmával rendelkező szülők gyermekei járnak. Anyagi körülményük átlagosnak mondható, mivel a napjainkra a megélhetés utáni hajsza jellemző, s a fáradtság miatt már kevesebbet van együtt a család, ezt is leginkább a videózás, TV nézés helyettesíti, így mi is a kommunikációt, kooperációt kiemelt feladatnak tekintjük.

A lakótelep adottságából adódik, (emeletes házak) hogy mozgásra is kevés idő jut. Ezért az egészséges életmód szintén kiemelt feladatunk.

Jó lehetőséget nyújt az egészséges életmód kialakításához a tornaterem, a sószoba és a zöldövezetben, erdővel határolt udvarunk.

Az ételmezésben szintén kiemelten kezeljük az egészséges táplálkozás megvalósítását, mivel önálló főzőkonyhával rendelkezünk.

Óvodánk mindig is, a jövőben is egy boldog gyermekkort és élmény gazdag óvodát kíván megvalósítani a szülőkkel, fenntartóval közösen.

Tagóvodánk a **vilonyai óvoda**, továbbiakban: **tagóvoda**

Vilonya 630 lelkes kistelepülés. A Balatontól 10 km-re, Veszprémtől 15 km-re a Sukori-hegy dolomitszikláira épült. Határán átfolyik a Séd patak. A honfoglalás kora óta lakott település.

Erődtemploma a XIII. században épült. Lelkésze 1621-től ismert. Református iskolájának tanítóit 1714-től feljegyezték. Csodálatos, hogy egy ilyen kis település mennyire ragaszkodott a történelem viharai közt is iskolájához, tanítójához!

A rendszerváltozás után az egyházak visszaigényelték egykori tulajdonukat, így a település hosszú idő után először iskola nélkül maradt.

A község képviselőtestülete elhatározta, iskolát épít a falunak.

A Gózon Imre tervei alapján felépült négy tantermes iskolát 2001. január 7-én vették birtokukba az alsó tagozatos gyerekek. Az épület úgy készült, hogy kis átalakítással alkalmas legyen óvodás korú gyermekek fogadására is, akik a Papkeszi – Vilonya községek önkormányzatai által fenntartott Colorchémia lakótelepi óvodába jártak. Sajnos a busszal történő közlekedés miatt a szülők többsége nem tudott munkát vállalni. Egyre erősebbé vált az igény, hogy helyben fogadjuk az óvodáskorú gyermekeket.

Az átminősítő eljárás, majd az előírásoknak megfelelő átalakítás után 2002. április 30-án elkészült az óvodai szárny is, és a szakhatóságok engedélyezték az 1 óvodai csoport működését. Az étkeztetést a berhidai Süni Napköziotthonos Óvodából szállított étellel oldjuk meg, az óvoda melegítőkonyhával rendelkezik.

A helyi igényekhez igazított nyitva tartással igyekezünk segíteni a szülőknek abban, hogy gyermekeik miatt ne érje őket hátrány a munkahelyükön. Reméljük, ezzel csökken a településen a munkanélküliek száma. A szülők többsége fizikai munkás. Többnyire egygenerációs családokban, családi házakban élnek. A szülők viszonylag nehéz anyagi körülményeiből következően növekvő tendenciát mutat a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek száma.

A programunk megvalósításához szükséges alapelveink azonosak a Tevékenységközpontú óvodai nevelési program elveivel:

- Gyermekközpontúság: elveikben és gyakorlatban.
- Nevelés elsődlegességének hangsúlyozása.
- A nevelés során kiemelt helyet kell kapnia a cselekvésnek, a tevékenységnek.
- Nyugodt, meleg szeretetteljes légkör biztosítása.
- Esztétikus környezet megteremtése.
- A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése.
- Esélyegyenlőség megteremtésére törekvés.
- Elegendő idő, hely és eszköz biztosítása a játékra.
- A gyermek differenciált egyéni fejlesztése a csoport, a közösség keretein belül.
- A gyermekek fejlődéséhez sürgetésmentes egyéni utak biztosítása.
- A gyermekek számára a lehető legnagyobb szabadságfokú mozgástér biztosítása, a gyermeki önállóság határainak fokozatos szélesítése.
- A gyermek tisztelete, a gyermek jogainak érvényesítése.
- A gyermek mozgásigényének feltétel nélküli biztosítása.
- A külső környezet felé nyitott nevelési légkör megteremtése.
- Az óvodapedagógusok szakmai önállóságának maximális tiszteletben tartása.

Ahhoz, hogy a tevékenységek lehetőségét biztosítani tudjuk, személyi és tárgyi feltételekre van szükség.

Az anyaóvoda személyi feltételei

Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

A személyi feltételek adottak a program megvalósításához. Az óvodában a nevelőmunka kulcs szereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermekek számára

Óvodánkban az óvodavezetővel együtt 7 óvónők mellettük pedagógia munkát segítő NOKS kollégák dolgoznak 4 fő.

Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

Önálló főzőkonyhát működtetünk, mely az iskolának is bölcsődének is, és szociálisan rászorulóknak is főz. Feladatait négy konyhai alkalmazott, egy élelmezésvezető látja el.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése során speciálisan képzett szakember közreműködését igényeljük (gyógypedagógus).

Óvodánkban a beszédfejlesztést logopédus segíti.

Tagóvodánk személyi feltételei:

2 fő óvodapedagógus, ebből egy fő tagóvodavezető, egy fő NOKS dolgozó.
gyermek létszám 25 fő

Az anyaóvoda épületének legfőbb jegyei, tárgyi feltételei

Óvodánk 75 férőhelyes, termei (3) parkettásak, esztétikailag szépek.

Egy csoportszoba elkülönülten önálló mosdóval, öltözővel rendelkezik. A másik két terem közös öltözővel, mosdóval tágas helyen van. Kialakítottunk egy sószobát, a gyerekek egészséges fejlődése érdekében illetve egy fejlesztő szobát, ahol az egyéni fejlesztés és a logopédiai foglalkozások folynak.

A napirendet, melyet munkatervben szabályozunk, nem zavarja a közös mosdó, öltöző, sőt a kooperációra, kommunikációra nagyobb lehetőséget ad a gyülekezés és hazamenés idején felül.

A mozgásos tevékenységek segítője a tornaszoba, fejlesztőszoba melyet heti egyeztetéssel, napi beosztással használnak a csoportok.

Az épület udvar felőli kijáratánál fedett terasz biztosítja az esős időben való levegőztetést és a különféle tevékenységeket.

Udvarunk parkosított, mozgásfejlesztő játékok teszik vonzóvá. Nagy részét pázsit, ezüsfenyők, fák borítják, a fennmaradó területet aszfalt és járólap takarja, mely lehetővé teszi sáros időben is a szabad levegőn való mozgást.

A mesterségesen kialakított domb alkalmat ad télen a szánkózásra, nyáron a természetes mozgásokra (pl. gurulás).

Különböző sporttevékenységekre alkalmas területeket alakítottunk ki, kosárlabdapálya, rézsútos pad, mászóakák stb.

Adottságaink lehetővé teszik, hogy törekedjünk a gyermekek mozgásszegény életmódjából fakadó fokozott mozgásvágyának kielégítésére nap, mint nap. Az egészséges életvitel megalapozása szükségessé teszi, hogy a tevékenységeinket úgy alakítsuk ki, hogy a gyermekek igényévé váljon a természetes környezetben való mozgás.

Az óvoda belső berendezése, tárgyi feltétele közepesnek mondható. Éves szinten (az eszközigeny felmérésében) jelezzük minden évben, hogy szükség lenne egy keretösszegre a költségvetésben.

Tagóvodánk tárgyi feltételei

Közlekedési útvonalaktól távol, nagy telken épült esztétikus, az óvoda-iskola épülete új, a legutolsó építési követelményeknek megfelel. Külön orvosi szoba, elkülönítő, rokkantak számára feljáró kiépítve, akadálymentesített a közlekedés.

A legalapvetőbb felszerelési és berendezési tárgyak adottak, fejlesztésükön folyamatosan

munkálkodunk. Kedvező a tárgyi feltétel a mindennapos testneveléshez, hiszen rendelkezünk tornaszobával, amelynek felszerelését úgy alakítottuk ki, hogy méretét tekintve alkalmas legyen az óvodások számára is.

Az udvar többfunkciós: sportlétesítmények az egyik felén, a másik fele játszótér. A parkosítás elkezdődött.

Az alapellátáshoz, a gyermekek tevékenységéhez szükséges eszközökkel, felszerelésekkel rendelkezünk.

Eszköz:

„Nagyon fontos, hogy a gyermekek egyidejű cselekvését képesek legyünk biztosítani. Amikor a tevékenységi vágy erősen motiválja a gyermekeket a cselekvésre, ne törjük meg ezt a vágyat azzal, hogy várjon, és majd később megkapja nemsokára azt az eszközt, amivel cselekedni szeretne”

(Fábián Katalin: A tevékenységen alapuló szokásrendszer kialakítása, a gondozás és az egészséges életmódra nevelés az óvodában.)

Óvodánk rendelkezik a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 2. sz. mellékletében meghatározott, a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel.

A tárgyi felszerelések, amelyeket a gyermekek használnak számukra hozzáférhető, biztonságosan van elhelyezve,

Az eszközök, a játékok, játékeszközök cseréje, selejtezése, újítása folyamatos, a költségvetéshez igazodva.

IV. ÓVODAKÉP

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.

Óvodánk, a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Óvodánkban, miközben teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

Óvodai nevelésünk célja, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkentését, az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

Óvodánk biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit. Az óvoda közvetetten segíti az iskolai közösségben történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.

Az óvodai nevelésben alapelv:

- hogy a gyermeki személyiséget, elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi,
- a nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását,
- az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk,

Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik: a gyermeki szükséglet kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről; a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor specifikus alakításáról; a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő - tevékenységről, különös tekintettel a játékra. A játékon keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítéséről.

A foglalkozási, tevékenységi terveibe, ahol erre lehetőség nyílik beépítjük a az online információszerzés lehetőségét (cd lejátszó, projektor dia vetítő

A foglalkozás, tevékenység szerves részeként használják k az online szerzett információkat

A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell a kisebbségi önazonosság megőrzését, ápolását, nemzeti identitás erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésben alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelmét

V.

Óvodánk funkciói

- Óvó-védő funkció
- Szociális funkció
- Nevelő-személyiségfejlesztő funkció

V.1 Óvó-védő funkció

Gondozzuk, ápoljuk, védjük a gyermekeket. Fontos feladatunk gyermekeink testi fejlődésének elősegítése.

Személyi higiéné

- testünk ápoltsága,
- önálló tisztálkodásra nevelés: a rendszeresség igényével (fogápolás, mosakodás, fésülködés)
- egészséges, túlzásoktól mentes ruházkodás (réteges öltözködés)

Környezet higiénája

- csoportszoba: rendezettsége, tisztasága, esztétikája, elrendezése a gyermekek bevonásával
- a felszerelések higiénája: játékok tisztasága, az öltöző, csoportszoba tisztántartása
- udvar: balesetmentes mászóakák, játékok tisztántartása, homokozó tisztántartása, megfelelő növényzet telepítése, pormentesítés, locsolás

Betegségek megelőzése

- preventív óvodai tevékenységekre nevelés (zsebkeendő használat, kézmosás evés előtt, közös használati tárgyak tisztántartása, törülköző használat)
- a megfelelő, folyamatos szellőztetés az épület helyiségeiben,
- az időjárásnak és a napirendnek megfelelő levegőzés, a szabadban történő tevékenykedés
- erős napsütésben bőrvédelem és a napszúrás elkerülése érdekében az udvaron árnyékos rész biztosítása
- ősztől tavaszig a sószoza használata
- télen influenzás időszakban párologtatók, illóolajok használata a csoportsobákban
- folyamatos, igény szerinti vízpótlás és gyümölcs, zöldség fogyasztás biztosítása

Kondicionálás: szervezet edzése, testnevelés

- a tornának, játékos mozgásnak az óvodai nevelés minden napján lehetőséget biztosítunk
- a mozgások alakítása nagyrészt a szabadban és nyitott helységben történjen
- rendszeres testedzés: időjárásnak megfelelő öltözködés, kirándulás minden évszakban
- fokozatos fizikai megterhelés, a testnevelés foglalkozásokon, és kirándulásokon.

Balesetvédelem

- veszélyes helyek és helyzetek bemutatása
- helyes magatartás
- helyes eszközhasználat megtanítása
- önálló munkajellegű feladatoknál a veszélyhelyzetre való figyelemfelhívás (ágyazás, teremrendezés)
- a helyes közlekedési szabályok megismertetése és gyakorlása a gyerekekkel (séták és kirándulások során).

V.2 Szociális funkció

Nagyobb hangsúlyt kell fordítani a családok életének megismerésére, hogy a gyermek óvodába kerülésekor milyen szinten áll és milyen környezetből jön. Ezért az egyéni bánásmód, beszoktatás nagyobb hangsúlyt kap.

V.3 Nevelő-személyiségfejlesztő funkció

„Arról van szó, hogy amikor tudatos fejlesztésről beszélünk, akkor annak célja és iránya nem lehet más, „Biztosítsa az óvodás korú gyermekek fejlődésének nevelésének optimális feltételeit.”

Ezért célszerű mindig tisztázni, hogy a tudatos fejlesztést korántsem oktatással és tanítással képzeljük el, hanem elsősorban neveléssel. Ezzel a nevelési funkciók elsődlegességét hangsúlyozzuk.

Hiszünk abban, hogy az iskolaérett gyermek önállóan képes eligazodni saját környezetében, bátran, folyamatosan, szívesen kommunikál és együttműködésre törekszik, a környezetével. Ez tehát az az állapot, amit neveléssel érhetünk el.

Útmutató: Fábián Katalin: A tevékenységen alapuló szokásrendszer kialakítása, a gondozás és az egészséges életmódra nevelés az óvodában. (Fabula Humán Szolgáltató Bt. 1998.)

Mint már az előzőekben foglaltuk, a tudatos fejlesztés célja és iránya szükséges fejlettség elérése az életkorának megfelelő szintre.

Az iskolai beiratkozást a nemzeti köznevelésről szóló törvény szabályozza.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek

Hátrányos helyzetű gyermek

Akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, illetve akinek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította.

Halmazottan hátrányos helyzetű

A hátrányos helyzetű gyermekek körül halmazottan hátrányos helyzetű az a gyermek, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője a gyermek három éves korában - a gyermek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló törvényben szabályozott eljárásban tett önkéntes nyilatkozata alapján – a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik. Halmazottan hátrányos helyzetű az a gyermek is, akit tartós nevelésbe vettek.

A szociális hátrányok enyhítését az alábbi tevékenységek szolgálják:

- családlátogatás, szülői kérésre fogadó óra, szülői konzultáció óvodapedagógussal, intézményvezetővel, gyermekvédelmi felelőssel, rendszeres kapcsolattartás a szülőkkel
- rendszeres egészségügyi felügyelet (védőnő, fogorvos)
- gyermekek fejlesztése, differenciált egyéni bánásmód érvényesülése
- kedvezményezettek részére kedvezményes, vagy ingyenes étkezés biztosítása
- SNI gyermekek fejlesztése szakvélemény alapján gyógypedagógussal
- a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése az óvoda fejlesztő pedagógusával
- gyermekjóléti szolgálat, polgármesteri hivatal segítségének igénybevétele (óvodáztatási támogatás)
- szülők felvilágosítása a lehetséges kedvezményekről, a szociális hátrányok mérséklésére szolgáló támogatási lehetőségekről.

Az esélyegyenlőség biztosítása

Az esélyegyenlőségi programnak alapvető célja, hogy biztosítsa intézményünkben a szegregációmentességet és az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülését.

Alapvető, hogy az intézmény biztosítsa a valamennyi szolgáltatásához való egyenlő hozzáférést, hangsúlyt helyezve az esélyteremtésre, a hátrányos helyzetű gyermekek hátrányainak kompenzálására.

Kiemelt figyelmet fordítunk

- Az óvodai jelentkezések elbírálásakor a HH-s illetve HHH-s gyermekek felvételére.
- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása
- A szülők munkába állását lehetővé tévő nyitva tartás kialakítása
- A nevelőmunka során a gyermekek egyéni fejlesztésére.
- Az óvodapedagógusok szakmai továbbképzésére.
- A partnerkapcsolatok építésére, a kapcsolattartásra a szülőkkel, a szakmai segítőkkel és a társadalmi környezettel.

VI

KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK

1. Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

A testi, érzékszervi, értelmi, beszéd – és más fogyatékos gyermekek óvodai nevelését végző óvoda pedagógiai programját az óvodai nevelés alapprogramja, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvében foglaltak szerint készíti és fogadja el.

TEÁOR szerinti besorolás: 85101 - 2 a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált óvodai nevelésének felvállalását erősíti a pedagógiai programunk filozófiája.

A sajátos nevelési igényű gyermekek jogai:

- A sajátos nevelési igényű gyermek különleges gondozás keretében, állapotának megfelelő pedagógiai, és speciális irányú ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították.
- Amennyiben a gyermek tankötelezettségét sajátos nevelési igénye miatt nem tudja teljesíteni, attól az évtől, amelyben az 5. évét betölti, az óvodai nevelési év első napjától kezdődően a fejlődését biztosító fejlesztő felkészítésben részt vesz. (képzési kötelezettség) a képzési kötelezettség a tankötelezettség fennállásának végéig tart. A képzési kötelezettség meghosszabbításáról a szakértői és rehabilitációs bizottság dönt.

A sajátos nevelésű igényű gyermek szülőinek joga és kötelessége:

A szakértői vélemény eredménye alapján gyermekét a megfelelő nevelési – oktatási intézménybe írassa.

Óvodánkba felvehető gyermekek sérülésmértékét illetően: integráltan nevelhető, különleges bánásmódot igénylő sajátos nevelési igényű

- Beszéd fogyatékos
- Érzékszervi fogyatékos
- Egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd

A sérült gyermekek integrált nevelésének feltételei:

- Legfeljebb 2 sérült gyermek csoportonként
- Az óvodapedagógus önkéntes vállalása, ismereteinek szakirányú kiegészítése
- A sérülés típusának megfelelő speciális fejlesztést végző pedagógus (logopédus, fejlesztőpedagógus)

- A sérült gyermek teljes személyiségének fejlesztése a speciális fejlesztés mellett.

Az óvodai felvétel kritériuma

- A szakértői bizottság szakvéleménye
- A sérült gyermekek a sérülés mértékének tág spektruma miatt egy- három hónapos próbaidő, hogy mennyire tud beilleszkedni a csoportba.

A sérült gyermekek specifikus fejlesztésének elvei

- Beszédfogyatékos

A gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája, illetve a beszédhibához csatlakozó tanulási és / vagy magatartási zavara miatt eltérően fejlődik. Mindez az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében, a beszédszervek gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, a grammatikai fejletlenségben nyilvánul meg. A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító speciális terápiákat alkalmazó intenzív, komplex nevelési környezetben valósul meg. Az óvodai nevelés során az anyanyelvi nevelés, a mozgás, a kommunikáció, illetve a vizuomotoros koordinációs készség fejlesztése alapozhatja meg a tanulási zavarok megelőzését, speciális terápiák alkalmazásával (diszlexia, prevenció, diszkalkulia prevenció, grafomotoros fejlesztés, stb.)

- érzékszervi fogyatékos

A gyermekek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét.

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.

Az óvodai nevelés során arra kell törekedni, hogy a súlyos fokban hallássérült kisgyermek hangmegnyilvánulásaival, majd beszéddel hívja fel magára a figyelmet, közölje kívánságait. Környezete igyekezzen a gyermek közölnivalóját, kommunikációs próbálkozásait megérteni.

Az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó feladat a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése. Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szókincset, szájról olvasási készséget, érthető kiejtésre nevelést.

A nyelvi kommunikáció megalapozása érdekében kívánatos, hogy értsék legalább 300- 400 szó terjedelmében a hozzájuk intézett kérdéseket, közléseket, azok globális szóképi felismerését, mondatba foglalt formában is.

- **Egyéb pszichés fejlődési zavarral** (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) **küzdő** gyermek esetében:
a pszichés fejlődés sajátos zavarai a beszélt nyelv, a különböző feladatok teljesítéséhez szükséges képességek, valamint a mozgás területén izoláltan vagy egymással kombinálódva találhatók. A funkciók fejlődésének beszűkülésével vagy késlekedésével járnak és ez szoros összefüggésben van a központi idegrendszer biológiai érésével.

Megnyilvánulási formái:

- Hiperkinetikus zavar (hiperaktivitás, figyelemzavar, impulzivitás)
- Diszruptív viselkedészavar (magatartás-zavar)

A tanulási problémák az észlelés, a mozgás, a nyelv, az emlékezet, a figyelem és a gondolkodás folyamatainak hiányos működése következtében lépnek fel, és az idegrendszer összerendezetlen működésén alapulnak. Motorikus és megismerő funkciók területén megmutatkozó hiány intelligenciaszinttől függetlenül. Beszéd-, mozgás-, rajz-, magatartás- és iskolai teljesítményekben (olvasás, írás, számolás) mutatkoznak meg.

A pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek nehezen tanulnak verseket, nem érdekli annyira őket a mese, némelyikük későn kezdett el beszélni. Játékosak, figyelmük csapongó, a tanulásban nem kitartóak, gyengébb a teljesítményük, mint ami az intelligenciájukhoz méltó lenne. Egyesek ezt bohóckodással próbálják áthidalni. A tartós kudarcok pedig másodlagosan pszichés problémákat okoznak a gyermeknél, akinek a viselkedésére még több panasz lesz. Ezért fontos a logopédiai, gyógypedagógiai terápia mellett a pszichológiai segítség is a viselkedési problémák csökkentése érdekében.

Általános elvek

- A sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését, eredményeit, erőit, sikeres próbálkozásait értékelő másságát elfogadó környezet segíti.
- A sérült gyermek iránti elvárást sérülésének jellege, súlyosságának mértéke határozza meg.
- Sérült kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes lehet, ennek felismerése és gondozása kiemelt feladatot jelent.
- A sérült gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk. Ki kell alakulni az alkalmazkodó készségnek, az akaraterőnek, az önállóságra törekvésnek, az együttműködésnek.
- A különleges gondozási igény kielégítését specifikus módszerek, terápiák, speciális eszközök segítik. A segédeszközök elfogadtatása, használata és megőrzésére nevelés folyamatos feladat.

- A nem, vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével bővülnek a kompenzációs lehetőségek.
- A fejlesztés rövidtávú céljait minden esetben a fejleszthetőséget tükröző szakértői vizsgálat javaslataira kell építeni. A fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek fejlesztését, a sérülés típusának megfelelően más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének céljai a normál pedagógiai célokkal megegyezők, csupán az egyéni állapottól függően térnek el attól. Speciális részcélokkal egészülnek ki annak érdekében, hogy az egyes területeken korlátozott gyermekek is a lehető legnagyobb önállóságot érhék el, így tevékeny tagjává váljanak környezetüknek, majd később a társadalomnak. Célunk a megfelelő érzelmi biztonságon túl egy olyan feltételrendszer biztosítása, amely figyelembe veszi a sérülés változatosságát, az egyéni teherbíró képességet, a speciális nevelési szükségleteket, a harmonikus személyiségfejlesztést, a testi, a szociális, értelmi érettség kialakítása, az akadályozottság, hátrány leküzdésének készítésére, a pozitív személyiségjegyek, képességek megismertetésére.

Fejlesztő munkánk irányai

Segítjük a gyermekeknek feldolgozni és megérteni:

- A tárgyi világot a gyermekekhez közelálló tevékenységeken keresztül.
- Az emberi környezet nyújtotta információt a játékokban, mesékben, szerepekben és közösségi eseményekben való részvételen keresztül.
- A logikai és matematika világát játékos szituációkban mérésen, összehasonlításon, számoláson, sorba rakáson, válogatáson és csoportosításon keresztül.
- A kimondott szót rajzoláson, dramatizáláson, szöveghallgatáson és a kifejezőkészség gyakoroltatásán keresztül.

Speciális fejlesztő munkánk személyiségfejlődés valamennyi területén (test, társas, érzelmi és kognitív) megcélozza, elősegíti ezzel:

- A testi fejlődést nagy és kismozgásokon keresztül
- A társas és érzelmi fejlődést viták és ellentétek elsimításán és tisztelésén, kezdeményezéseken és elfogadáson, megegyezésen, az anyagok megbecsülésén és a közös munkán keresztül.
- A kognitív fejlődést problémamegoldó helyzeteken, logikai feladatokon, a gondolkodás megszervezésén és a véleménymondás bátorításán keresztül.
- Az érzelmi biztonság, a speciális nevelési szükségletekhez, életkori, érési sajátosságokhoz igazodó támasznyújtáson túl törekszünk:
 - Az interperszonális kapcsolatok, az énkép kialakítására, az önismeret fejlesztésére, attitűdök, normák kialakítására.

- Speciális módszerek, terápiák alkalmazásával segíteni az egyre pontosabb észlelést, fejleszteni a figyelem összpontosítását, a gondolkodást, az emlékezetet, elősegíteni a verbális és nonverbális kommunikáció kialakulását.
- A tanulási képességeket meghatározó struktúrák fejlesztésénél a mozgásra alapozunk.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek

- Elég időt kapjanak környezetük felfedezésére
- Lehetőséget kapjanak egy – egy téma sokoldalú megismerésére
- Biztonságos környezetben fedezhessék fel saját érzéseiket, követhessenek el hibákat és oldjanak meg konfliktusokat.
- Alkalmat kapjanak választásra az egyes foglalkozások közül.
- Helyet kapjanak munkáik kiállítására

A speciális fejlesztés épít

- A sajátos nevelési igényű gyermekek mintaként tekintik és érzelmileg kötődnek ép kortársaikhoz, ez spontán létrejövő húzóerőt jelent. Énképük és önértékelésük pozitív irányba fejlődik, csökken a függőségi beállítódásuk, nem hatalmasodik el rajtuk a sérültség tudata.
- Az ép gyermek részéről a gyermeki előítélet mentességére építünk. Ezzel természetesen elfogadó attitűd kialakulásának alapjait kívánjuk kialakítani.
- A társas kapcsolatok során a gyermekekben kialakul a másság természetesnek tekintése, valamint a másik pozitív tulajdonságainak értékelése.

Az óvodapedagógus feladatai

- A problémák észlelése / szűrés
- Szülők tájékoztatása / bevonása
- Megfelelő szakember megkeresése /szakvizsgálat kezdeményezése
- Az óvodapedagógus és a speciális fejlesztő együttműködése, az egyéni fejlesztési terv szerinti differenciált foglalkoztatás.

2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Háttérben részképesség zavarok, kórosan felfokozott mozgástevékenység vagy kóros aktivitászavar, figyelemzavar, pszichikus funkciók kialakulatlansága, fejletlensége, vagy mindezek halmozódása áll.

Az idegrendszer csökkent terhelhetőségének, érési meglassúbbodásának általános jelei:

- A gyermek érzékenyebben reagál meteorológiai változásokra

- Fáradékonyabb az átlagosnál, nehezebben tűri a zajokat, nehezebben viseli a várakozási és egyéb feszültséget
- Gyakran igényli a pihenést, szünetet, egyedüllétet
- Fokozottabb szüksége van a tevékenységeket meghatározó állandó keretekre, érthető és követhető szabályokra
- Indulatkitörések jellemzik
- A tulajdonnal szembeni destrukció (tör-zúz)
- Nehezített a társas beilleszkedése, kapcsolódása.

3. Kiemelten tehetséges gyermek

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.

Hittel valljuk: „A kreativitással, a tehetség sorskérdéseivel már óvodáskorban foglalkozni kell, hiszen ezek a kérdések már az óvodában dőlnek el leginkább”.

Fontosnak tartjuk a kiemelkedő képességű, kiválóan kreatív gyermekek felfedezését, személyiségük optimális fejlesztését (megelőzzük a tehetségigéretnek elkallódását, felismerjük az alulteljesítő gyermekekben bujkáló kiváló képességeket).

Feladataink:

- Felismerni a kreatív gyermekeket
- Ösztönözni, motiválni kreativitásukat
- Kielégíteni szükségleteiket: megismerési, elfogadási, alkotási, biztonsági
- Önmagára taláztatás, hogy megbirkózzon a feladatok sokszínűségével
- Elkallódás elhárítása
- Harmonikus fejlesztés
- Segíteni őket a különböző helyzetekben
- Az általános kreatív nevelés eszközeivel segíteni fejlődésüket

A tehetséges gyermek erős oldalának támogatása.

A gyermek egy-egy területen rengeteg ismeretanyagot halmoz fel. Segítenünk kell, hogy ezeket elmélyíteni tudja. Nem célunk, hogy korán „kis tudóst” neveljünk belőle, hanem, hogy a sokféle dolgot megismerve később érdeklődési irányait tudja alakítani. Vegyük körül őket minél több lehetőséggel, amelyekből tanulhatnak, a játék mindenek felett, intim körülmények tárgyi feltételek biztosítása fontos, logikai szellemi játékok, sakk.

A gyermek tehetségével összefüggő gyenge területek kiegyenlítése.

Problémák adódhatnak a pszichomotoros képességek, érzelmi-szociális érettség (egyenlőtlen fejlődés) esetleg motivációs területen is. Mindenképpen olyan hiányosságokat kell a „gyenge” oldalon értenünk, amelyek a tehetség fejlődését megnehezítik, vagy éppenséggel megakadályozzák. A gyermek esetleges gyenge oldalát mindenképpen diagnosztizálni kell, és szakember segítségével fejleszteni kell.

A zenei, képzőművészeti vagy mozgásos foglalkozások szerencsésen egészíthetik ki az

intellektuális irányultságot, segíthetik a gyermek érzelmi-szociális fejlődését akkor is, ha a gyermek ezeken a területeken nem rendelkezik jó adottságokkal.

Minden terület fejlesztése.

A gyermekek fejlesztése során fontosnak tartjuk a különleges, esetleg fejlesztésre szoruló területek mellett-, az átlagos képességek, az egész személyiség támogatását.

Elsősorban játszanak, azzal foglalkoznak, amivel akarnak, szeretnek. Kötelességünk, hogy segítsük őket a továbbfejlődésben, erősítsük erős oldalukat, erősítsük gyenge területeiket, (melyek a fejlődését megnehezítik) olyan légkört alakítsunk ki a gyermekek körül, amely őket elfogadja, személyiségüknek fejlődését segíti. A gyermekek szabadon dönthetnek részt kívánnak-e venni a felkínált tevékenységekben. Ezek a tanulási helyzetek nyitottak, bármikor elérhetőek, de a kilépés lehetősége is biztosított a gyermekek számára. Az óvodapedagógusnak az a szerepe, hogy észrevegye, támogassa, és komplex ismeretekhez jutassa a gyermekeket, hagyja kalandozni a tudomány világában.

Ennek keretében az átlag feletti értelmi képességekkel, kreativitással és ehhez kapcsolódó feladatalkötelezettséggel rendelkező tehetségígéreteknek olyan játékos foglalkozásokat tartunk, ami kielégíti a tag érdeklődési területüket, illetve tovább bővíti azt. A lényeg az, hogy a gyerekek olyan komplex többletismereteket kapjanak, amivel a közeljövőben nem foglalkoznának, a programba be lehessen csempészni a lemaradó területek fejlesztését, egymásra találhassanak a hasonló érdeklődésű gyermekek, érezzék, hogy a foglalkozást vezető óvó nénivel jól megértik egymást.

Az óvodás gyermekek egészséges személyiségfejlődése akkor valósul meg, ha olyan szabad és érzelmi biztonságot adó támogató, gondolkodó környezetet teremtünk melyben egészségesen harmonikusan én erős személyiséggé fejlődnek. Ehhez nélkülözhetetlen a gyermekek és az óvónő között kialakuló érzelmi biztonság, kötődés – ez egy kiscsoportos gyermeknél a szeretett

óvó néni jelenlétét feltételezi-, mert csak ennek hatására bontakoznak ki a különleges tehetségekre utaló speciális képességeik, készségeik kreativitásuk.

A túl korán történő kiemelés a gyermekek képességeit korlátozhatja. A gazdagító foglalkozások akkor hatékonyak, ha kis létszámúak. A gyermekek olyan közösségben érzik magukat biztonságban, amelynek létszáma nem haladja meg a csoportba járó gyermekek életkorának a kétszeresét. Ez a megoldás 5-6-7 éves óvodások esetében maximum 10-14 főt jelent. Természetesen a létszám alakulását a foglalkozás helyszíne is meghatározza. Ez a létszám csak úgy elviselhető, hogy az előteret, a folyosót is használjuk, jó időben az udvaron tevékenykedünk. A közösségben ekkor még lehetőség nyílik társakra lelteni, de a közösségi élet szabályait (például, tevékenykedni, dolgozni másokkal; erőszakmentes vitát kezelni) is megtanulhatják a gyerekek.

VII

A TEVÉKENYSÉKGÖZPONTÚ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA ÉS FELADATAI

A tevékenységközpontú óvodai nevelés a gyermek középpontba helyezését és az óvoda nevelési funkciójának kiteljesítését tekinti alapvető feladatának. A gyermeki személyiséget úgy definiáljuk, mint az egyedi, megismételhetetlen, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény aktivitását. A gyermek, fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, a belső fejlődés – az érzés- sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg.

V.II.1 AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének kialakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

Az egészséges életmód alakítása tartamában hangsúlyozottabbá vált

1. az egészségmegőrzés (óvás, betegségek megelőzése) szokásainak kialakítása
2. gyermek gondozása ,testi szükségleteinek mozgásigényének kielégítése
3. gyermek testi képességek fejlődésének segítése
4. egészséges életmód, testápolás, tisztálkodás megteremtése
5. a környezettudatos magatartás kialakításakor a **környezet védelmében** és megóvásához, a fenntarthatósághoz kapcsolódó szokások kialakítása.
6. életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a probléma megoldáshoz ,a rugalmas alkalmazkodóképességhez, nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz
7. az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekek azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához.

Egészségmegőrzés, megelőzés területén történő tevékenységeink:

- Légúti megbetegedések, asztmás jellegű tünetek megelőzése érdekében **sószobát** alakítottunk ki, melyben szülői hozzájárulással minden kisgyermek naponta 20 percet tartózkodik.
- A délelőtti folyamán a gyermekek minden nap friss gyümölcsöt, zöldséget kapnak.
 - Ha láz, hányás, hasmenés fordul elő valamelyik gyermeknél, őt azonnal elkülönítjük, a szülőt értesítjük.
- Fogaik védelme érdekében napi rendszerességgel mosunk fogat, az elhasználódás függvényében, de minimum 3 havonta cserélünk fogkefét.
- Lábboltozat erősítése, védelme miatt a mindennapos testnevelés folyamán lábtornát végzünk a gyermekekkel.
- Mozgásfejlesztő ovis-tornát tarunk minden csoportban a hét folyamán.

- Ovi-Foci pályánkon rendszeres szervezett mozgásprogramokat szervezünk.
- Nagyon sok időt töltünk szabadlevegőn. A napfény, a levegő, a víz, az eső is edzi, erősíti a gyermekeket. (Ha lehet a mozgásos, táncos tevékenységeket, a testnevelés foglalkozásokat is az udvaron tartjuk. A jó idő beköszöntével a délutáni étkezés is itt történik).
- Nyári időszakban napsugárzás elleni védelem: a homokozóban napernyők felállítása, magas faktorszámú naptej használata, ivókút, illetve limonádé kínálása a nap folyamán.
- Óvodánk udvara és az udvari játszóeszközök, tornaeszközök lehetővé teszik a gyermekek sokoldalú mozgásigényének kielégítését. Gyakran sétálunk, kirándulunk a szabad természetben, a közeli játszótéren, az erdőben.
- Nagycsoportosokat szülői, ill. alapítványunk kuratóriuma kezdeményezésére úszni visszük.
- A védőnő havi rendszerességgel, a gyermekorvos évi több alkalommal látogat el óvodánkba, s végzi el a különböző vizsgálatokat, szűréseket.
- Évi két alkalommal vesz részt fogorvosi szűrésen minden kisgyermekünk.
- Az óvodában **főzőkonyha** működik. Az OÉTI táplálkozás-egészségügyi ajánlását figyelembe véve biztosítjuk a gyermekek élettani energia- és tápanyagszükségletének megfelelő összetételű és jellegű táplálékot, valamint étrendet.
- Diétás étkeztetés külsőcéggel való szerződés alapján oldjuk meg.
 - A diabéteszsel élő gyermekek ellátása érdekében óvónőink továbbképzésen vettek részt. Szorosan tartjuk a kapcsolatot a szülővel és a háziorvossal.
 - Szülői nyilatkozat alapján az allergiás gyermekekre külön figyelmet fordítunk, szülőkkal, háziorvossal tartjuk a kapcsolatot
 - Faliújságjainkon a különböző vírusos, fertőző, vagy egyéb betegségekről, ezek megelőzéséről szakemberek által készített tájékoztatót helyezünk el.
 - Vírusos megbetegedések időszakában a játékokat hetente lemossuk, kézmosáskor fertőtlenítő szert és papírtörülőt használunk.

A környezettudatos magatartás kialakításakor, a környezetvédelem, a környezet megóvása , fenntarthatóság elve érvényesül ennek érdekében végzett tevékenységeink:

- Ősszel-tavasszal egy-egy nagyobb volumenű szemétszedés az SZM tagok bevonásával az óvoda udvarán, az óvoda környékén (a munkához gyermek méretű kesztyűt és szemeteszákat biztosítunk).
- A csoportszobában keletkezett papírhulladékot, zöldség-gyümölcs héjat a szelektív papírgyűjtőbe, illetve a komposztálóba tesszük.
- Elemgyűjtőt helyeztünk el az óvoda előtérében, az itt összegyűlt használt elemeket rendszeresen elszállítják.
- Fenntartónktól komposztáló ládát kaptunk az óvoda udvarának egyik sarkába, ahova a zöld hulladékot gyűjtjük össze.
- ÖKO játszóház segítségével megismertetjük a szelektív hulladékgyűjtés szabályait, a hulladék keletkezésének megelőzését, az újrahasznosítást. Papír- és PET palack-gyűjtést szervezünk, melyet rendszeresen elszállítják
- Élősarkot alakítottunk ki minden csoportban (az évszaknak megfelelő növényekkel, bogarak, rovarok, csigák stb. átteleltetésével).

- Kiskertet alakítottunk ki a nagycsoportosoknak, virágskertet az óvodának.
- Télen az udvarunkban, környezetünkben lévő madarakat rendszeresen etetjük.
- Rendszeres növénygondozás, locsolás, kapálás, a környezet esztétikájára törekvés, s annak megóvása a célunk. Valamint a környezetünkben élő állatok védelme, gondoskodás róluk.
- Megfigyelések, séták, kirándulások során folyamatosan gyakoroljuk a természetóvó- és védő magatartást
- jeles napjaink pl Föld Napja újrahasznosított anyagokból készítünk kiállítást, közös faültetés a szülőkkel.vMadarak Fák napja alkalmával erdőben séta,vszemét szedés stb.

VII.2 AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRÉTKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

Az óvoda családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönöz, és hatással van a gyermekek érzelmi kötődésének alakulására.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés Az Óvodai nevelés országos alapprogramja szerint: „Az óvodás korú gyermek egyik jellemző sajátossága: magatartásának érzelmi vezéreltsége.”

Óvodánk pedagógiai programja is ebből az alapvetésből indul ki, nagy hangsúlyt fektetve arra, hogy ez az intézmény valamennyi dolgozójában tudatosodjon, s a gyermekekkel való bánásmódban és a konfliktuskezelésben megnyilvánuljon. Kiemelt figyelmet kap az óvodakezdeti időszak, melynek érzelmi biztonságát, derűt, kiegyensúlyozottságot, szeretetteljes légkört kell sugározni, amely jelentősen segíti a kis gyermekek beilleszkedését a közösségbe és elnyeri a szülők bizalmát. A különböző családi háttérrel érkező gyerekek közösséggé formálása a kezdeti idők egyik legnagyobb kihívása. A gyermek felé irányuló folyamatos dicséret, magyarázatok, értékelések segítik erkölcsi fejlődését, reális énképének alakulását. A bizalmi, nyugodt, de megfelelően rugalmas légkörben a kedvező érzelmi hatások során erősödik a gyermekek én tudata, s ez szorosan befolyásolja szociális érzékenységüket. A közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása a gyermekek erkölcsi-, akarati tulajdonságainak erősödését, szokás- és szabály rendszerének megalapozását segíti elő. Az óvodai élet folyamatában az egyén és a közösség nevelése szervesen összefonódik: a csoport az egyént, az egyén a csoportot gazdagítja. A nyitott, befogadó óvodai nevelés hozzájárul ahhoz,

hogy a gyermekek megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja.

Cél:

- nyitott, befogadó környezet biztosításával a gyermekek harmonikus lelki fejlődésének segítése,
- minden gyermek érezze, hogy ő is a közösség fontos tagja, számítanak rá, de ő is számíthat a közösségre, s kiemelten a körülötte lévő felnőttekre, mint lelki támaszra,
- a gyermeket körülvevő, modell értékű kommunikáció, bánásmód, viselkedés - mely minden dolgozó kiemelkedő feladata
- támogassa az óvodások érzelmi, erkölcsi és közösségi jellemvonásainak fejlődését,
- a gyermek ismerje meg szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldre és a családhoz való kötődés alapja,
- tudjon rácsodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Feladat: - a családi háttér megismerése, együttműködő, bizalmi kapcsolat kezdeményezése, kialakítása a szülőkkel, az intervenciós gyakorlat alkalmazása,

- az Anamnézis adatlap felvételével a gyermekek előzetes megismerése,
- gazdag, változatos, közös élményeken alapuló tevékenységek szervezése által a gyermekek problémamegoldó, konfliktuskezelő, érzelm megismerő képességeinek fejlesztése, a gyermekközösség belső struktúrájának feltárására a megfigyelés, szükség esetén a szociometriai felmérés módszereit alkalmazza,
- az egyéni képességek különböző szintjeinek figyelembe vételével segíteni az óvodások önmagukhoz mért, elvárható, folyamatos fejlődését az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés terén,
- kapjon teret a gyermekek önkifejezését támogató szemléletmód,
- a szokás- és szabályrendszer megalapozása, - a szűkebb és tágabb társadalmi és természeti környezet megismertetése,
- a segítőkész, előítélet mentes, elfogadó kapcsolatok alakítása.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- a gyermek legyen tisztában az alapvető érzelmekkel, tudja őket megnevezni, felismerni önmagán, környezetén, társain (öröm, bánat, harag, meglepődés, fájdalom, düh, csalódottság, stb.)
- legyen képes érzelmi impulzivitásának - életkorának megfelelő - kontrolljára,
- szabálytudata, normakövető viselkedése tegye alkalmassá az iskolai élet megkezdésére,

- legyen képes cselekedeteinek következményeit, mások érzelmi életére tett hatásait előre látni, vagy utólag felismerni, ha szükséges, „jóvátenni”,
- legyen aktív tagja közösségének, fogadják el Őt, és Ő is fogadja el társas környezetét,
- ismerje a haza, szülőföld fogalmát, érezze át a „mi magyarok vagyunk” társadalmi életérzést.

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezt szükséges, hogy

- a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék
- óvodai alkalmazottak és a gyermek, a gyermekek, valamint óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek
- az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.

A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat), szokás- és normarendszerének megalapozása.

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.

A kiemelt figyelmet igénylő, nehezen szocializálható gyermek:

- lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló,
 - érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült,
 - ***hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű*** (az a gyermek, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője legfeljebb az iskola 8. évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen, vagy akit tartós nevelésbe vettek),
 - az elhanyagolt,
 - valamint a ***kiemelkedő képességű***,
 - gyermekek (az a gyermek, aki saját régióját elhagyva más országban, régióban él önkéntes vagy kényszervándorlás miatt)
- nevelésük speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő felkészültséggel rendelkező szakemberek (pszichológus, logopédus, gyógypedagógus stb.)

közreműködésével.

Az óvodapedagógus feladatai az érzelmi nevelés fejlesztésében:

- A szeretet és kötődés képességének fejlesztése
- A mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének fejlesztése
- Az élménybefogadás képességének fejlesztése
- Az érzelmek kifejező képességének fejlesztése
- Az ösztönök és az érzelem irányítás képességének fejlesztése
- Az érzelmi zavarok tompítása, leépítése

V.III AZ ANYANYELVI, ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA

Az anyanyelvi tevékenység valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak. A beszéd és a gondolkodás egymással szoros kapcsolatban áll. Ha tehát az anyanyelvi nevelés feladatait fontosnak tartjuk és a gyermeket nyelvi fejlesztésben részesítjük, nem csak tisztábban és jobban fog beszélni, hanem a gondolkodása is fejlődik. Az óvodai anyanyelvi nevelés **komplex** folyamat, ami a nevelési folyamat egészében jelen van. Az anyanyelv tehát integráló elemként a nap folyamán minden feladatot, minden tevékenységet áthatva segíti a gyermek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak kialakítását és elősegíti a gyermek zökkenőmentes iskolai tanulásának megkezdését.

Az óvodapedagógus önállóan dönthet arról, mikor, milyen formában, spontán módon, egyénileg vagy kiscsoportos formában (a helyzettől és a gyermektől függően) oldja meg az anyanyelvi nevelés tervezése során a hátrányos helyzetű gyermekekre való odafigyelést, a nyelvi fejlődésének nyomon követését, a szükséges feladatok megtervezését. Mint tudjuk, a nyelvi hátrány a gyermek életkorának növekedésével legtöbbször súlyosbodik.

A rossz kifejezőképességgel rendelkező, beszédében gátolt gyermek, gondolkodási képességét nem tudja megfelelően használni.

Ugyanakkor egy kevésbé intelligens gyermek jó kifejezőképesség birtokában jobb teljesítményt képes felmutatni. Ezért fordul elő gyakran, hogy a fejletlen beszédképességű gyermeket teljesítménye alatt értékelik. Minden gyermek beszédét meghatározza az otthoni nyelvkörnyezet. Ez azt jelenti, hogy a hátrányos helyzetű családokban az alacsony iskolázottságú szülők gyermekeinek beszédképességét, beszédstílusát, beszédaktivitását bizony rendkívüli

mértékben – gyakran hátrányosan – befolyásolja az a családi környezet, amiben nevelkednek. Az ilyen családi környezet gyakran ingerszegény, ami tovább nehezíti a beszédképesség fejlődését.

Az óvoda fejlesztési feladatainak tehát a család, a környezet megismerésén keresztül kell hatást kifejteni. A fejlesztésnek a gyermek élményeihez kapcsolódva és tapasztalatszerzéssel egybekötve lehet értelme. Az óvodapedagógusnak arra kell lehetőséget biztosítani, hogy nyugodt légkörben,

életszerű helyzetekben minden gyermek beszélhessen arról, ami érdekli, ami foglalkoztatja. Semmiféle türelmetlenség vagy a gyermek korlátozása nem megengedhető az anyanyelvi nevelés során. Az óvoda tevékenységgel gazdag élete a kellemes, nyugodt légkör alapvetően meghatározza, az anyanyelvi nevelés fejlesztését. Ilyen körülmények között a gyermekek szívesen és gyakran beszélnek. A nap folyamán bármikor adódhat lehetőség a beszélgetésre, de célszerű a hétfői napokon erre külön is tekintettel lenni, hiszen ilyenkor otthonról és a külső környezetből hozott rengeteg élményt és tapasztalatot mondják el a gyermekek.

Az óvodai környezet példamutató, tiszta és szép beszéde mintát nyújt, ösztönzést ad a kisgyermeknek a beszédre. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása beszélő környezettel, helyes minta és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. A felnőttek modellszerepe semmi mással nem pótolható. Különösen fontos, hogy az óvodapedagógus ügyeljen beszédének stílusára, a hanglejtésre, a dinamika, a hangsúly megfelelő alkalmazására.

Beszéde legyen érthető, egyszerű és világos. Figyeljen arra, hogy a gyermekek mindig választ kapjanak kérdéseikre. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani

Dicsérje és biztassa a bátortalanabb gyermekeket, serkentve őket a beszédre. A gyermekek anyanyelvi fejlettségét folyamatosan kísérje figyelemmel.

Figyeljen arra a gyermekekre, amelyek beszédhibával, beszédgátlással, beszédbeli elmaradással küzd. Az óvodapedagógus feladata figyelni, felmérni a gyermekeket, felvilágosítani a szülőket és időben szakember segítségét kérni. Fontosnak tartjuk, hogy 4-5 éves kor után elkezdődjön a beszédhibás gyermekek fejlesztése.

A beszédképesség fejlődése a kommunikáció és a kooperáció együttes, a felnőttek és gyermekek közötti kapcsolatok építésével egy időben lehet igazán hatékony. Nagyon fontos tehát olyan légkört biztosítani a csoportban, ahol félelemmentesen, nyíltan és bátran beszélhetnek a gyermekek. Mindenki elmondhatja gondolatait, véleményét, javaslatait, ahol minden gyermeket végighallgatnak.

Az anyanyelvi nevelést valamennyi foglalkozási ág keretén belül lehet fejleszteni, azonban külön érdemes ebből a szempontból a bábozásra, dramatizálásra, a verselésre és mesélésre, a játék közbeni kommunikáció lehetőségekre hangsúlyt helyezni. A nyelvi képességek is cselekedtetés, tevékenység útján, azaz napi kommunikációval fejleszthetők.

Az óvodapedagógus feladatai az anyanyelvi nevelés fejlesztésében:

- Beszélgetésre alkalmas nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megvalósítása
- A beszédöröm biztosítása: arra nevelni a gyermekeket, hogy bátran nyilatkozzanak meg, mondják el élményeiket.
- Lehetőséget teremteni minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására.
- Képessé tenni a gyermekeket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni.
- A gyermekek szókincsének folyamatos bővítése.
- A beszédszínpont emelése olyan formában, hogy a gyermekek képesek legyenek a

nyelvi kifejezés eszközeit variálni.

- Beszédmegértés fejlesztése.
- Beszédtechnika fejlesztése, a helyes kiejtés gyakorlása.
- A gyermeki kérdések inspirálása, megválaszolása
- A beszédhibák megfelelő módszerekkel történő javítása.
- az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – a beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel a (javítgatás elkerülésével)
- a nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó, vagy gyermekek segítése (egymás kultúrájának, anyanyelvének megismerése, a magyar nyelv elsajátítása.)

Az óvoda, **nevelő** intézmény, s mint ilyen a gyermeki személyiség kibontakoztatására, nevelésére, fejlesztésére törekszik. Tehát nem csupán „megengedi”, hogy a gyermek fejlődjön, nem passzívan szemléli ezt a fejlődést, hanem lehetővé teszi, elősegíti azt, tudatosan tervezett, szervezett nevelési helyzetek megteremtésével. A tevékenységközpontú óvodai nevelés a 3-7 éves korú gyermekek szociális életképességét (életre nevelését) minden későbbi fejlődés alapjaként kezeli, a pedagógiai célok és feladatok centrumába tudatosan az együttműködési és érintkezési képességek fejlesztését állítja, azaz kooperációra és kommunikációra kívánja képessé tenni óvodáskorban a gyermekeket.

A kooperáció és a kommunikáció az adott nevelési intézmény lehetőségei között valamennyi nevelési helyzetre vonatkozóan a következő konkrét tartalmat foglalja magába:

1. A kooperáció konkrét tartalma:

A társas, közösségi és egyéni élet feltételeinek közös összehangolt erőfeszítésén alapuló újratermelése.

2. A kommunikáció konkrét tartalma:

A közmegegyezésre (a konszenzusra) való törekvés mindazokban a kérdésekben, amelyek az együttélés és együttműködés előkészítését, lebonyolítását, ellenőrzését és értékelését szolgálják.

Az óvoda a pedagógiailag segített, ösztönzött szocializáció minél teljesebb megvalósítására törekszik. A kisgyermeknek ahhoz, hogy boldoguljon, meg kell tanulnia beszélni, közlekedni, a környezet adta keretek között tevékenykedni, az eszközöket használni, a társakkal együttműködni, el kell lesnie a mindennapi élet adta szerepeket, magatartásmintákat. Ezt akárhogya is nézzük, komplex életfeladat, a szociális tanulás intenzív formája. Ennek egy részét – eltérő kulturális színvonalon – a családok teljesítik. Az óvoda azonban nem csupán kiegészítő szerepet játszik az elsődleges szocializáció folyamatában, hanem arányos fejlesztését, intenzitásának fokozását, magasabb színvonalra emelését is vállalja, azaz: kiegészíti, kiterjeszti, felerősíti a szociális tanulást.

A társadalom és az egyén kölcsönviszonyának valamiképpen **a nevelés** fogalmában is tükröződnie kell. Felfogásunk szerint a nevelés a társadalom számára szükséges egyéni képességek intenzív fejlesztése, **a mi esetünkben a tevékenységközpontú óvodai nevelés célja:**

A 3-7 éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magába foglalja:

- a.) a teljes gyermeki személyiség fejlesztését a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül.
- b.) az életre való felkészítést a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül.

Ez a pedagógiai program – az óvodás gyermek szociális életképessége növelése érdekében – fejlesztő hatásokban gazdag nevelési alaphelyzet megteremtését feltételezi. A nevelési alaphelyzet mindenekelőtt az adott nevelési intézményre jellemző tevékenységek, együttműködési formák, kapcsolatok, fejlesztő hatások és fejlődési lehetőségek összefüggő rendszerében és által létezik.

A nevelés, mint „tudatos értékválasztás” a nevelési helyzetekbe beépített tevékenységek által valósítható meg, hiszen a gyermek állandó tevékenykedés közben fejlődik. A gyermeki megismerés alapján 3-7 éves korban a folyamatos érzékelés, tapasztalás és cselekvés, ezért a nevelési alaphelyzetbe szervesen illeszkedő rendszeres tevékenységeket úgy kell értelmeznünk, mint a pedagógiaiilag meghatározott szocializáció igazi determinánsait.

A tevékenység központú óvodai program nem egyoldalú gyermekközpontúságot hirdet, nem abszolutizálja a gyermeki szükségleteket és az óvodáskori adottságokat. Ezeket alapnak tekinti a nevelés alapnormáinak megvalósításához. Programunk vállalja, hogy a gyereket minden életkori szakaszban orientálni kell valamire, vezetni kell valahová.

Mire orientálhat az óvoda? A szélesen értelmezett életfeladatokra. Az óvoda feladata tehát nem a szűken vett iskolai feladatokra való felkészítés. Mi azt állítjuk, hogy az életfeladatokra orientálás az igazi tennivaló. Azt mondjuk, hogy az életre való felkészítés csak valóságos tevékenységek, csak a tevékeny életre alapozott nevelőmunka útján valósítható meg.

A nevelési cél elérésének feltételei:

Programunk kitűzött nevelési célját a gyermek szükségleteinek, tevékenységeinek és képességeinek figyelembevételével, a gyermek egyéni adottságaiból kiindulva lehetséges megvalósítani.

A szükségletek szerepe a nevelési cél elérésében

A gyermek, **fejlődő** személyiség, ezért a gyermekeknek sajátos, **életkoronként, életkori szakaszonként** és **egyénenként** változó testi, lelki szükségletei vannak.

A szükségletek kielégítésében, a gyermeki személyiség alakulásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezetnek meghatározó szerepe van.

A környezeti hatások közül a család szerepe igen jelentős, hiszen a család az első szocializációs színtér, amely a kisgyermeket formálja. A családi hatások a legtöbb esetben nem tudatosan tervezettek, sokkal inkább jellemző rájuk, hogy spontán módon valósítják meg a „társadalomba való bevezetés” feladatait. Természetesen a különböző kultúrájú családok másként viszonyulnak a gyermekekhez, a gyermekeknek a családban elfoglalt helyéhez és más – más szerepet szán nekik a családi életben belül. A családi nevelés mellett az óvodának igen nagy szerepe van (lehet) az elsődleges szocializáció során. Az óvoda nagy előnye a családdal szemben, hogy a családnál tágabb, tagoltabb szocializációs erőteret hozhat létre. Tudatosan alakítja, építi, kombinálja azokat a nevelő hatásokat, amelyekben az együttműködés és a társas érintkezés elemi formái integráns egységet, szerves, kölcsönös kapcsolatot alkotnak.

Fontos alapelv, hogy a gyermekek alapvető testi szükségleteiket a nap folyamán bármikor kielégíthetik minden különösebb kérés és szabály nélkül. A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése megalapozza mindazt, amit a nevelési célban és feladatokban megfogalmaztunk, és amit a gyakorlatban szeretnénk megvalósítani.

A lelki szükségletek közül fontosnak tartjuk a szeretet és a gondoskodás igényét. A szeretetteljes óvodai környezet, a családias légkör, a gyermekek egyéni szükségleteinek megismerése és kielégítése, a gyermekekre való odafigyelés, a differenciált bánásmód, mind- mind arra szolgál, hogy biztonságot, megértést, nyugalmat sugározzon a kisgyermek felé. Ilyen körülmények között bátrabbakká válnak a gyermekek, önbizalmuk megnő, és szívesen vesznek részt az óvodai csoport életében, képessé válnak arra, hogy a felnőttekkel és a csoporttársakkal együttműködjenek. A magasabb rendű szükségletek megélését ezek az alapok teszik elérhetővé a kisgyermek számára.

Az óvoda tehát nem a spontán szocializációnak, hanem a pedagógiailag determinált szocializációnak a színtere, ahol az elemi kooperációs és kommunikációs formák tudatos kibontakoztatása folyik. Az óvodáskorú gyermekek érzelmi állapotát, befolyásolhatóságát, nagymértékben a családi atmoszféra határozza meg, amelyben élnek. Az érzelmi alapigények kielégítése, pl. a biztonságérzet, védettségérzet a feltétele annak, hogy a gyermek a környezete iránt érdeklődést mutasson, kezdeményezzen, más emberekhez is kötődjön. Az óvodapedagógus nagyon eltérő érzelmi kívánságokkal találkozhat. Az óvodában a gyermek egyéni igényeit megértéssel fogadni és empátiakészséget mutatni ugyanúgy hozzátartozik az érzelmi neveléshez, mint a kiegyensúlyozott, harmonikus alaphangulat kialakítása. Az olyan

óvodai atmoszféra, amelyik sokoldalú érzelmi kifejezéseket és pozitív élményeket tesz lehetővé, hozzájárulhat a gyermek boldog alaphangulatának kifejlődéséhez és ezzel együtt a másik megértéséhez. Azok a gyermekek pedig, akik viselkedési nehézségekkel és zavarokkal küzdenek (agresszivitás, gátlás), különösen sok figyelmet és megértő nevelői magatartást igényelnek.

A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében:

A gyermek személyisége és a tevékenysége kölcsönösen egymásra hatva fejlődnek.

1. A gyermek, tevékenykedő lény. Személyisége komplex tevékenységek által fejleszthető a leghatékonyabban.

A gyermeki tevékenység fogalma összefoglalható az alábbiakban:

- a.) Valamilyen belső szükséglet kielégítésének vagy külső követelmény teljesítésének eszköze.
- b.) Képesség-felhasználás, képességfejlesztés eszköze

2. A nevelő hatás belső - a tevékenység tartalmából eredő – feltételei:

- a.) az egyén számára érdekes, a csoport számára fontos, hasznos tevékenység (aminek hasznosságát egyre szélesebb közösség ítélni meg)
- b.) a célkitűzés és a célmegvalósító tevékenység egysége érvényesüljön.
- c.) a tevékenység és az eredmény kölcsönös feltételezettsége biztosítva legyen (csak végigvitt ó, befejezett tevékenységnek van élményereje)
- d.) a tevékenységrendszer teljessége zavartalan legyen kettős szempontból:
 - elégítse ki a gyermekek akciószükségletét
 - oldja meg az adott gyermekközösség valamennyi feladatát (az önkiszolgálástól a csoportélet kialakításától a környezet formálásáig)

3. A nevelő hatás pedagógiai feltételei:

- a.) A tevékenység pedagógiai előkészítése (ráhangolás, tudatosítás, stb.) közös feladata az óvodapedagógusnak, dajkának és az egész óvodai környezetnek.
- b.) A tevékenység pedagógiai megszervezése az óvoda dolgozói részéről nagy tapintatot igényel (semmit se végezzünk el a gyermekek helyett, de mindenben segítsünk, amikor arra szükségük van a gyermekeknek.)
- c.) A tevékenység pedagógiai értékelése ugyancsak alapvető feladata az óvodapedagógusnak. A siker, sikertelenség okai, a jól vagy rosszul megválasztott tevékenységi mód, az együttműködés megléte vagy hiánya stb. lehet az értékelés kiinduló alapja.

4. A személyiség felfogható az egyénre jellemző tevékenység hierarchiaként:

A gyermekek számára meg kell adni a lehetőséget az önállóan megválasztott belsőből fakadó tevékenységre. A gyermeki tevékenység szervezésekor szükséges figyelembe venni a 3 – 7 éves korú gyermekek tevékenységének jellemzőit. A 3 – 7 éves korú gyermeket tevékenységi vágy jellemzi. Bármilyen mozgás, cselekvés változás felkelti a gyermek figyelmét és utánzásra ösztönzi. A megismerési vágy, a kíváncsiság, a gyermeki aktivitás életkori sajátossága az óvodáskorú gyermeknek. Éppen ezt a megismerési vágyat kihasználva minél több élményt nyújtunk a gyermekeknek, minél több lehetőséget kínálunk az őket körülvevő világ megismerésére. A gyermek tevékenysége gyakran változik; minél kisebb a gyermek annál gyakrabban változtatja tevékenységi formáit. Ennek következtében egy adott tevékenység általában rövid ideig tart és nincs mindig összhangban a kitűzött céllal. Az óvodapedagógusnak

tudnia kell, hogy az életkor és az egyéni adottság nagymértékben meghatározzák a gyermeki tevékenység minőségét és mennyiségét, tehát ezt figyelembe véve segítheti elő a tevékenységek minél szélesebb kibontakozását a csoportban. A 3–7 éves korú gyermek életmegnyilvánulásaiban nem különülnek el élesen a különböző tevékenységek. A gyermek számára a játék lehet munka is és fordítva. A közösségért végzett feladat lehet játék, esetleg a szabadidő kellemes eltöltése. Az életben is és a tevékenységekre épülő nevelésben is egyaránt főszerepet kap a komplexitás. Az egyes tevékenységi formák egyszerre, együttesen egymást átszöve jelennek meg a mindennapokban és az azt leképező gyermeki világban.

Az óvodapedagógus feladatai a tevékenységek megszervezésében:

- Biztosítsa minél változatosabb többfajta tevékenység egy időben történő gyakorlásához a megfelelő feltételeket (idő, hely, eszközök, ötletek)
- A tevékenységek megszervezésében támaszkodjon a gyermekek tapasztalataira, a gyermekek aktuális élményvilágára
- Élmények nyújtásával segítse elő a minél sokrétűbb és minél komplexebb tevékenységformák kialakulását az óvodai csoportban.

A képességek szerepe a nevelési cél elérésében

A tevékenységközpontú nevelés olyan képességek kifejlesztését jelenti, amelyek a társadalomban létező, elképzelhető pozitív tevékenységek gyakorlásához szükségesek. Végző soron minden alkotó, termelő képesség társadalmilag szükségesnek tekinthető. Az egyéni képesség részben öncél, az önmegvalósítás mértéke, részben a társadalmi haladás feltétele, forrása. Ezt a kettős meghatározottságot a pedagógiának nem áll módjában megkerülni, a belső arányokon, a tendenciákon azonban lehet módosítani, az önmegvalósítás és a társadalom érdekeit, szolgáló tevékenység teljes vagy részleges egybeesését elő lehet segíteni.

A tevékenységszervezés és a képességfejlesztés kölcsönös kapcsolatban áll egymással:

A nevelés a társadalmilag szükséges egyéni képességek intenzív fejlesztése. Ebben a minőségben egyszerre több részfunkciót teljesít;

A nevelés	- orientáló tevékenység is,
	- tevékenységszervezés is,
	- képességfejlesztés is.

Az első két funkcióval korábban már foglalkoztunk. Most a harmadik részfunkció sajátosságait és teljesítésének feltételeit vizsgáljuk közelebbről.

A lehetséges emberi képességek és tulajdonságok száma szinte végtelen; ezeket képtelenség lenne áttekinteni és külön – külön formálni. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ne lennének a nevelés szempontjából kitüntetett képességosztályok.

A társadalmi és egyéni szempontokból lényeges képességek két nagy csoportba sorolhatók:

- 1.) Az első csoportba tartoznak a **kooperációs** képességek,
- 2.) A második csoportba tartoznak a **kommunikációs** képességek.

Az együttműködési és érintkezési képességek jellegét, tartalmát, színvonalát, hatékonyságát, stb. mindenekelőtt az alapul szolgáló tevékenység társadalmisága (közhasznú volta, kulturális színvonala, relációgazdagsága, stb.) határozza meg.

Más szóval: korántsem mindegy, hogy miben kooperálunk, hogy miről kommunikálunk.

A tevékenység több szempontból is bázisa a képességfejlesztésnek:

- A tevékenység a kifejlesztett képesség forrása (mivel a képességek tevékenység közben fejlődnek.)
- A tevékenység nemcsak forrása, hanem célja is a képességek fejlesztésének (a képesség, meghatározott tevékenységekre való alkalmasság.)
- A tevékenység a képességfejlesztés eszköze (az adekvát képességek csak konkrét tevékenységek által formálhatók.)
- tevékenység a kifejlesztett képességek felhasználásának, kifejtésének színhelye (a képességek csak meghatározott tevékenységekben nyilvánulnak meg.)

A képesség és a tevékenység annyira mély és genetikus kapcsolatban áll egymással, hogy csak a reáltevékenységekre alapozott nevelésnek lehet igazi esélye a sikeres képességfejlesztésre, hiszen minden képesség valamilyen tevékenységre való alkalmasság, és a képességek csak tevékenységekben fejlődhetnek ki és nyilvánulhatnak meg. Ez az általános képességekre is érvényes. Nincs olyan általános képesség, amelynek ne valamilyen konkrét tevékenység lett volna az eredeti forrása. A kommunikációra és a kooperációra való képességet a gyermek a kommunikáció és a kooperáció gyakorlása közben és által szerezheti meg. Ezeket, mint említettük, emberi képességek összességét, magukban foglalják azokat a lényegi képességeket, amelyek a tudatos emberi élet folytatásához elsőrendűen szükségesek. Az emberi képességek összessége több emberformáló folyamat, pl. a szocializáció, a művelődés eredményeként jelenik meg. Az előbbieket azonban itt is aktív szerepet töltenek be: szervezi, rendezik, hatékonyabbá teszik, stb. az egyén képességstruktúráját.

Az óvodapedagógus feladatai a képességek fejlesztésében:

- Folyamatosan biztosítsa a gyermekek számára, a képességeik kibontakoztatásához szükséges tevékenységek gyakorlásának lehetőségeit.
- A folyamatos megfigyelés útján alkosson tiszta képet a gyermek meglévő képességeiről. Ennek ismeretében törekedjen a képességek fejlesztésére.
- A kiemelkedő képességű és részképességek fejlődésében elmaradott gyermekekre, egyénre szabott fejlesztési terv alapján gyakoroljon hatást.
- Minden gyermek képességét önmagához – a saját lehetőségeihez – viszonyítva igyekezzon fejleszteni.

VIII

A TUDATOS FEJLESZTÉS FELTÉTELEI

Óvodai élet megszervezése

A 3 – 7 éves korú gyermek fejlesztése a nevelési céloknak megfelelően a nevelési folyamatban valósul meg. A nevelési folyamat a környezettel való állandó és szoros kapcsolatban zajlik. A nevelési folyamatban a gyermek spontán fejlődése, érése és a nevelési céloknak megfelelő tudatos fejlesztése egymást kiegészítve érvényesülnek. A tudatos fejlesztése az óvodapedagógus által irányított, befolyásolt, de nem kizárólagosan tőle függő folyamat. A társadalmi, gazdasági környezet, a helyi lehetőségek, a gyermekcsoport életkora, összetétele, a szülők igényei mind befolyással vannak a fejlesztés tartalmára. A tudatos fejlesztést az objektív és szubjektív feltételek ugyancsak jelentősen befolyásolják.

Az objektív (külső) feltételei:

- Az óvoda épülete, udvara, környezete
- Az óvoda belső berendezése
- Az óvoda tárgyi feltételei, eszközei, szakmai felszereltsége
- Esztétikus környezet kialakítása.

Ebben a tekintetben a tevékenységközpontú óvodai nevelési program nem igényel különleges feltételeket. Csupán arra korlátozódik, hogy meg kell felelnie a Magyarországon érvényes építészeti szabványoknak (csoportszoba, mosdóhelyiségek, udvar) és a gyermekcsoport törvényben előírt átlaglétszámának. Az óvónői önállóság kérdéskörébe tartozik, hogy a meglévő adottságokon belül milyen bútorzattal és hogyan alakítják ki az óvoda belső tereit és csoportszobáit. Az objektív feltételek azonban minden óvodában a lehetőségekhez mérten javíthatók. Például nagyon fontos lenne, hogy az óvodák udvara fűvel és kavicsal borított részt egyaránt tartalmazzanak. Ez nemcsak az egészséges életmód feladatainak megvalósítását tenné könnyebbé, hanem kellemesebbé is varázsolná a gyermekek környezetét. A program megvalósítását szintén elősegítené, ha az óvodák udvarát sem kerítésekkel, sem sövényekkel nem választanák el, hanem éppen ellenkezőleg arra törekednének, hogy minél nagyobb egybefüggő játszó és mozgásra alkalmas tereket alakítsanak ki.

Ez nagymértékben elősegítené azt a pedagógiai célunkat, hogy a kooperáció és kommunikáció gyakorlása az egész nap folyamán kölcsönösen és akadálytalanul megvalósuljon. Ugyanezt a célt szolgálja a csoportszoba szűk kereteinek kitágítása azáltal, hogy minél nagyobb területen engedjük az óvodásokat mozogni. A folyosó, a mosdó, az előterek mind – mind alkalmasak arra, hogy játszó és beszélgető helyek legyenek a gyermekek számára. Ugyanakkor támogatjuk, bátorítjuk, lehetővé tesszük az egyik csoportból a másikba történő átjárást, a kisebb és nagyobb gyerekek egymás közötti kommunikációjának és kooperációjának elősegítése érdekében.

VIII.1 A tudatos fejlesztés szubjektív feltételei

1. Nyugodt, meleg, derűs, nyílt, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése

Az óvodába kerülő gyermek számára első perctől kezdődően meghatározó, milyen légkörben élheti napi életét. Ebben a felgyorsult tempójú világban az óvodának a szeretet, a béke, a nyugalom szigeteként kell megjelennie, ahol minden gyermek számára adott az esély nyugodt játéokra, az életkorának megfelelő tevékenységekre. Ez a környezet úgy teremthető meg, hogy számba vesszük és *elkerüljük a zavaró vagy bántó körülményeket*:

- A rohanó, kapkodó életmód
- A rendszertelenség a gyermek mindennapjaiban
- A magas állandó zajszint
- A gyermek fizikai és szellemi túlterheltsége
- A túlságosan sok, feldolgozhatatlan információ gyermek felé áradása
- A testi érintés, ölelés, szeretgetés hiánya
- A komor, túlfegyelmező, hideg nevelési alaphelyzet
- A gyermeki félelmek feldolgozatlansága
- A zsúfoltság miatt a térbeli mozgás korlátozottsága
- Az ötlettelen, unalmas, tevékenység nélküli óvodai élet káros hatásai
- Az idővel való gazdálkodás hiánya
- A gyermek siettetése, túl korai fejlesztése.

A nyugodt légkör megteremtésének alapvető feltétele a megfelelő napirend, ami rugalmas. Olyan keretet biztosít a gyermekcsoport számára, ami nyugalmat és kiszámíthatóságot eredményez. A napirend rugalmassága a változtathatóság és az alkalmazkodás mellett azt is jelenti, hogy az egyes napirendi tevékenységek végzésénél ki kell küszöbölni a torlódást, a sorakoztatást. A gyermekek alapvető szükségleteiket a nap folyamán bármikor kielégíthetik. A napirend lehetőséget ad arra, hogy minden gyermeknek elegendő és kényelmes helye, mozgási lehetősége és a tevékenykedéshez szükséges elegendő eszköze legyen.

A nyugodt légkör kialakításához hozzátartozik, hogy a csoport zajszintje ne legyen túlságosan magas, ehhez az óvodapedagógus példamutatása szükséges. Van időnk a gyermekekre, nyugodtan végighallgatjuk. Minden gyermeknek szüksége van a szeretetünkre. A felnőttől áradó szeretet nyugalmat, biztonságot kölcsönöz.

Az óvoda légkörének kialakításakor a nyitottságra kell hangsúlyt fektetni, ez az alapja a szülőkkel való egyenrangú, egymást segítő, támogató együttműködésnek.

2. Az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése a nevelőmunka során

A nevelés mindig kétpólusú tevékenység, hiszen a nevelő és a nevelt egymáshoz viszonyított, egymástól függő, egymásra épülő közös együttműködése. Ebben a kapcsolatban azonban a nevelőé a meghatározott szerep. Az aktív nevelés tevékenységközpontú és tevékenységre alapozott nevelés. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a gyermeknek éppúgy lehet véleménye,

elképzelése, ötlete, javaslata, mint a felnőtteknek. Ezt komolyan kell venni és beépíteni a fejlesztési elképzelésünkbe. A gyermeket ugyanis saját környezete, saját tapasztalatai, élményei befolyásolják, amit nem lehet figyelmen kívül hagyni a nevelés folyamatában, hanem éppen ellenkezőleg ezekre az élményekre, tapasztalatokra szükséges ráépíteni, megtervezni a gyermeki tevékenységeket, biztosítani a tevékenységekhez szükséges eszközöket és segíteni a gyermekeket, hogy ezeket a lehetőségeket használják ki. A fejlesztés során abból kell kiindulni, ami a gyermeket körülveszi, foglalkoztatja és érdekli. Ezzel válik lehetővé a gyermek aktivitásának bekapcsolása a nevelés folyamatába.

3. Az óvodapedagógus modell szerepe

A tevékenységközpontú óvodai nevelés az óvodapedagógust kulcsfontosságú szereplőnek tekinti a nevelési folyamatban. A gyermek utánzási hajlamából következően az óvodapedagógusnak kiemelt azonosulást indukáló szerepe van. Óvodáskorban, de későbbi életkorban is példa a leghatásosabb nevelő erők egyike. Éppen ezért nagyon fontos, hogy mit és hogyan mond a pedagógus, miként viselkedik, hogyan öltözködik, stb. Különösen 3 – 4 éves korban meghatározó a pedagógus személyisége, hiszen kezdetben a gyermek teljesen kritikátlanul, válogatás nélkül utánoz, kizárólag a szeretett és érzelmileg hozzá legközelebb álló felnőtt kedvéért. Sok múlik tehát azon, milyen értékeket perferál az óvodapedagógus, a gyermek környezete és azon belül elsősorban a család. Gyakran előfordulhatnak értékkonfliktusok a család és az óvoda között. Ilyenkor az óvodapedagógusnak rendkívül tapintatosan és kizárólag a gyermek érdekeit figyelembe véve kell közelítenie a megoldás felé. A gyermek már megtanul és magával hoz bizonyos értékeket a családból, melyeket az óvodában is tiszteletben kell tartani. Az óvónő mintegy átveszi, átvállalja a gyermek óvodai életében az anya szerepét. Az ő biztonságot és harmóniát sugárzó egyénisége feltétlenül hatni fog a gyermeki személyiség fejlődésére. Ezért gondoljuk azt, hogy a gyermek harmonikus fejlesztésének alapkövetelménye abból indul ki, hogy a gyermek – felnőtt kapcsolat alapja és mintája egész gyermekkoron át a gyermek – szülő viszony. Ebben a kapcsolatban kell az óvónőnek napközben mintegy helyettesítenie az anyát. A biztonságérzet egyik biztosítója a testi kapcsolat, az ölelés szorossága. Az óvodában még 6 – 7 éves korban is igénylik a gyermekek a gyakori simogatást, szeretgetést, ölelést. A gyermek és az óvodapedagógus aktív együttműködése a felnőttől is másfajta beállítódást, viselkedést igényel. El kell fogadnia, hogy nemcsak ő irányíthatja a gyermeket, hanem a gyermek is hat rá. Kapcsolatuk aktív és kölcsönös.

Ez a pedagógusi magatartás feltételezi az önállóság, rugalmasság, döntési képesség, helyzetfelismerő képesség meglétét. Tudomásul kell vennünk, hogy olyan nevelő képes a gyermeket az életre, az önálló gondolkodásra serkenteni, aki maga is rendelkezik ezekkel a képességekkel.

A tevékenységközpontú programmal dolgozó óvodapedagógusok merészen elengedhetik a fantáziájukat, mert minden, a csoportot érintő kérdésben, legyen az napirend, vagy tartalmi kérdés, szervezési probléma vagy az élet adta szituáció nemcsak lehet, de kell is a lehetőséghez mérten a döntésekbe a gyermekeket bevonni.

4. Az óvodapedagógus és a NOKS dolgozók együttműködése

A dajka jelenléte és szerepe az óvodai nevelésben korábban kevésbe jelentett pedagógiai munkát, sőt azt tapasztaltuk, hogy mintegy kirekesztődtek a dajkák a nevelési folyamatból. A tevékenységközpontú óvodai program megvalósítása során a dajka munkája az óvodapedagógusával összehangoltta válik, mert a dajkák a pedagógiai munka közvetlen segítőjének tekintjük. A dajka egyike a gyermeket nevelő felnőttnek, aki éppúgy, mint az óvodapedagógus, magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a kisgyermekre. Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban a dajka közvetlenül és tevékenyen részt vehessen, elsősorban arra van szükség, hogy megfelelő szinten tájékoztatva legyen az óvoda és az adott óvodapedagógusok nevelési elképzeléseit, módszereit illetően. Tudnia kell, milyen célok érdekében, hogyan kívánják az óvónők a gyermekcsoport fejlesztését megvalósítani. Ez a tudás, különösen a szakképzett dajkák esetében megsokszorozhatja a felnőttektől kiinduló nevelő hatásokat.

5. Az óvoda környezetben élők hatásai a nevelőmunkára:

Az óvoda mindig adott környezetben működik, ezért valamennyi óvoda esetében lehetnek eltérő és azonos vonások a környezet feltételeit, lehetőségeit illetően. Nagyon fontos hatást gyakorolhat az óvoda nevelőmunkájára az, hogy milyenek az óvoda környezetében élő emberek. A helyi nevelési rendszer kialakításának elengedhetetlen feltétele az óvoda környezetében élők véleményének, javaslatainak, kifogásainak vagy dicséretének ismerete.

Az óvodai nevelés sohasem lehet tartósan ellentétes az adott környezet elvárásaival. Különösen igaz ez akkor, amikor a szülők egyre inkább kezdik felfedezni, hogy az óvoda tulajdonképpen szolgáltató intézmény, melynek célkitűzéseit a szolgáltatást igénybevevők érdekeinek, elképzeléseinek és szükségleteinek megfelelően kell kialakítani.

Az óvodapedagógus feladatai a fejlődés-fejlesztés optimális feltételeinek megteremtése érdekében:

- Egyenrangúságon és együttműködésen alapuló, kommunikáció alakítása a szülőkkel, és az óvoda környezetével
- Az óvoda nevelési elveinek közvetítése a szülők felé, a nevelési alapelvek egyeztetése a szülői elvárásokkal
- Az óvodapedagógus modell szerepéből adódó nevelési lehetőségek kihasználása, tudatos törekvés a megfelelő modell biztosítására
- A nevelés tárgyi feltételeinek megteremtése elsősorban az intézmény vezetésének a feladata, a csoportszoba felszereltségének bővítése saját készítésű eszközökkel az óvodapedagógusok folyamatos munkáját igényli

- A gyermeki fejlődéshez inger gazdag, izléses környezet kialakítása az óvodapedagógus feladata
- Az óvodapedagógus felelősségi körébe tartozik, hogy odafigyeléssel tervezze meg a gyermek adottságainak, képességeinek, életkorának megfelelő fejlesztést, odafigyelve arra, hogy ne kerüljön sor a gyermek sürgetésére, fejlődésének siettetésére, túlzott elvárások megfogalmazására.
- A gyermekek tanköteles korukat megelőző nevelési évében a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységekben vesznek részt.

IX.

A FEJLESZTÉS TARTALMA

Meggyőződésünk hogy a tevékenységek által nevelődő gyermek felnőve aktív részese lesz saját természeti és társadalmi környezete kialakításának. Éppen ezért a tevékenységközpontú óvodai nevelés tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat négyes feladatrendszerén keresztül valósul meg. A négyes feladatrendszer elemei a gyakorlatban nem különülnek el egymástól.

A feladatrendszer elemei:

- 1. Játék és tanulási tevékenység**
- 2. Társas és közösségi tevékenység**
- 3. Munkatevékenység**
- 4. Szabadidős tevékenység**

A feladatrendszer elemei egymást átszöve érvényesülnek és valamennyien együtt jelentik az óvodáskorú gyermek nevelésének tartalmát. Ezt azért is szükséges hangsúlyozni, mert a gyermek életmegnyilvánulásaiban sohasem különülnek el a különböző tevékenységek, azok komplex módon, egymást kiegészítve jelennek meg. Természetes tehát, hogy a feladatrendszer elemei mereven nem választhatók el egymástól, mint ahogy a tevékenységek is összefüggenek egymással. A gyermek számára egy adott tevékenység, mint pl. a sepregetés éppúgy lehet játék és munka is, mint ahogy beletartozhat a közösségi tevékenységek körébe, hiszen másokért, másokkal együttműködve végezheti.

Pontosan ez az oka annak, hogy a nevelés tervezésekor nem szedhetjük szét a feladatrendszer elemeit, hanem egységben gondolkodva a tervezett tevékenységekből kiindulva kell a tervezést átgondolnunk. Miután a tanulást a nevelés részének tekintjük, ezért a nevelés és a tanulás tervezésében is a komplex gondolkodásmód, az egymáshoz való kapcsolódás és nem a nevelési területek szétdarabolásának szándéka vezeti gondolatainkat.

IX.1 Játék és a tanulási tevékenység

A játék a 3-7 éves korú gyermek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenysége. A játék nemcsak azért kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa szinte észrevétlenül tanul a gyermek, hanem azért is mert a játékokban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket. Ugyanakkor megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, megnyugodhat, kiélheti szorongásait, problémáit és újraélheti élményeit. A környező világról, sőt világegyetem egészéről is a játékon keresztül közvetíthetjük a legtöbb ismeretet a kisgyermek felé.

A játék tehát olyan komplex tevékenységforrás, melyet az óvodapedagógusnak tudatosan kell felhasználnia a nevelés folyamatában céljai eléréséhez. Az óvodapedagógus tudatossága természetesen sohasem irányulhat a gyermekre, hiszen kitalált és erőltetett úgynevezett „játékos módszerekkel” nem helyettesíthető a gyermeki tevékenység. A gyermeki tevékenységet – különösen a játékokban – nem szabad szűken értelmeznünk. A tevékenység tág értelmezése lehetővé teszi, hogy nem csak a tárgyi, manuális, vagy mozgáshoz kapcsolt tevékenységet ismerjük el, hanem a „szellemi alkotás” is tevékenységként fogjuk fel a játék során. A gyermek gondolatban megalkotja, kitalálja a játék szereplőit és bármilyen eszközzel, vagy tárggyal helyettesíti azokat. Minden gyermeki tevékenység – beleértve a játékot is – felosztható spontán és az óvodapedagógus által irányított tevékenységre. Nagyon fontosnak tartjuk olyan hangulatok, ingerek tárgyi lehetőségek megteremtését, melynek hatására a gyermekek spontán játéka, tevékenysége önmagától beindul. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy nincs szükség a pedagógus által kezdeményezett vagy irányított játéktevékenységre, hiszen köztudott, hogy 3 éves kor táján még kifejezetten igényli a gyermek a felnőttel való együttjátszást. Csupán a helyes arányok megtalálására kívánjuk a figyelmet felhívni. A nevelési folyamat intenzív képességteremtő jellege ugyanis alapvetően attól függ, hogy milyen szélességben és mélységben képes az óvoda a gyermeki öntevékenység rendszerét kiépíteni. A játékok belül meghatározott eredmény elérését célzó öntevékenység a legfőbb biztosíték arra nézve, hogy az öntevékenység az önfejlődés, az önfejlesztés motívumait, képességeit és készségét is létrehozza.

1 Jót és jól játszani – ez a gyermek dolga az óvodában. Az óvodapedagógus feladata megfigyelni a gyermek játékát, felhasználni azt saját nevelési céljai érdekében és szükség esetén indirekt módon befolyásolni. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét.

2 Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése. A játék kicsiben maga az élet; az amit a kisgyermek felfog és rekonstruálni képes az őt körülvevő világból. Éppen ezért az életre nevelés is a játékból indul ki és a játék segítségével teljesebbé válik. A tevékenységközpontú program alapelve, hogy minél több időt, alkalmat és lehetőséget biztosítsunk a gyermekeknek az elmélyült játékokra. A játéktevékenységhez szükséges feltételeket, ötleteket és eszközöket azonban az óvodapedagógusnak kell biztosítania. Külön szót érdemel az élmények szerepe a gyermek játékában. Az élmény, legyen az, a gyermek egyéni élménye melyet a családból a környezetéből hoz az óvodás, vagy legyen az óvodai társakkal átélt élmény, rendkívüli jelentőséggel bír az életre való felkészítés folyamatában. A különböző szituációk megteremtése, az élménynyújtás, az óvónő tudatos,

átgondolt munkáját feltételezi. Indirekt módon így lehet a gyermeki világot befolyásolni. Természetesen a gyermek spontán élményszerzése éppen olyan fontos, mint a pedagógus által irányított, megtervezett. A lényeg, hogy a gyermekek élményeiket tevékenységekben éljék meg. Általában a gyermek spontán szerzett élményei és tapasztalati nem kapnak kellő figyelmet. A legjobb esetben meghallgatják a felnőttek ezeket az élményeket, de nem számolnak a továbbiakban vele. A tevékenységközpontú óvodai nevelés nemcsak feltételezi, hanem el is várja az óvodapedagógus ilyen irányú figyelmét, érzékeny reagáló készséget. Ilyen pedagógiai alaphelyzetben már valóban nem lesz mesterkélt és erőltetett a gyermekek képességeire építve, azt alapul véve fejleszteni az egyént épp úgy, mint a csoportot.

A játék tehát, mint az óvodáskorú gyermek alaptevékenysége olyan lehetőséget jelent az óvodapedagógus számára, amit tudatosan felhasználhat a gyermekek fejlesztése érdekében. Legfőbb célkitűzéseinket szem előtt tartva olyan tulajdonságok fejlődhetnek ki a gyermekben, a játék folyamatában, ami később a társadalomba való beilleszkedését nagymértékben elősegítheti. Gondoljunk például a társakkal való együttjátás kialakulására, vagy a játékon belüli önállóságra, a másik gyermek játékának tiszteletben tartására, a kedvezményező-készség kibontakoztatásának lehetőségeire, vagy olyan tulajdonságok szükségességére, mint a mások mozgósításának képessége, vagy az alá – fölé rendeltségi viszonyok önkéntes kialakítására egy – egy játéksituációban. Beszélhetünk azokról nagyon is demokratikusan a gyermekközösség elfogadott belső törvényszerűségei szerint kialakított játékon belüli szereposztásokról is, melyek a szimbólikus szerepjátékot a társadalmi gyakorlatban tapasztalható előzményeivé avatják. A gyermeki játék, olyan sajátos öntevékenység, amely a gyermek szabad akaratára épül, benne és általa érvényesül legtípikusabban és legsokoldalúbban önkifejezése.

A gyermeki játék: a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, ezért fontos, hogy

- spontán, szabadon választott, minden külső kényszertől mentes tevékenység, szabad képzettársításokat követő szabad játék folyamat legyen,
- következmény nélküli legyen,
- a gyermek személyiségének a környezethez való viszonya sajátos formában tükröződhessen,
- a legfontosabb tevékenysége lehessen, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszközeként tartsuk számon,
- a gyermek számára fontos az általa megválasztható játék, hiszen ebben és így mutatkozik meg a hajlama, valamint az életre való felkészülése is, ezért az e fajta gyermeki tevékenységvágynak lehetőséget kell biztosítani, és sohasem szabad korlátozni.

Az óvodapedagógus feladatai a játékkal kapcsolatban:

- Nyugodt légkör biztosítása, az elmélyült játék feltételeinek megteremtése
- A napirenden belüli idő és hely biztosítása a játék számára
- A játékhoz szükséges eszközök folyamatos biztosítása
- Ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése a sokszínű játék kialakulásához

- Az egyéni élményeken túl, közös élményszerzési lehetőségek kihasználása a játék fejlesztése érdekében
- A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása
- Szükség esetén bekapcsolódás a játékba, együttjátzás a gyermekekkel

A játék és a **tanulás** teljes mértékben összekapcsolódik óvodáskorban. A gyermek esetében a tevékenységi vágy ösztönöz a tapasztalatszerzésre, a cselekvésre és közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz, azaz tanul a kisgyermek. Játék közben játékosan szinte észrevétlenül tanul, tehát a játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb színtere, de nem kizárólagosan az. A játékon belül a motoros, a szociális és a verbális tanulás összefonódik, komplex formában jelenik meg. Az óvodai tanulás azonban szélesebb értelmű annál, hogy csupán a játékkal való összefüggésein keresztül értelmezzük. A nevelési folyamat egésze, azaz valamennyi pillanata alkalmas arra, hogy erőltetés nélkül spontán vagy irányított módon tanuljon a kisgyermek s ezzel a tanulás a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. A tanulás természetesen csupán része a nevelési folyamat egészének. Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciájának fejlesztése, attitűdök erősítése és a képességek fejlesztése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire. Legtöbb célkitűzésünk, hogy egyszerre, egy időben kevesebbet, de minőségben és használhatóságában mégis több ismeretet kapjanak a gyermekek. A több érzékszervet igénybevevő tapasztalás és a sokoldalú cselekedtetés mindennél fontosabb a 3 – 7 éves korú gyermek fejlődésének szempontjából. Ezt nem lehet kiváltani, vagy helyettesíteni az egyoldalú intellektuális fejlesztéssel, aminek jelentőségét elismerjük, ám mértéke és hatása alatta marad a tevékenységek általi fejlesztésnek. A közvetlen környezet folyamatos megismerése, az érzékelés, a többoldalú tapasztalatszerzés és a felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásuk erősítése azért központi kérdése a tanulási folyamatnak, mert szerintünk kevesebbet, de azt jobban, alaposabban, több oldalról megközelítve kell a gyermekek számára közvetítenünk és velük együtt átélnünk. Miután a gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni. Ez az oka annak, hogy komplex foglalkozások rendszerén keresztül jut el a gyermekhez az, ami számára a világból megismerhető, befogadható ismeret, tapasztalatot jelent. Egyáltalán nem mellékes az a szempont sem, hogy azok a tanulási tapasztalatok, melyeket óvodás korban szereznek a gyermekek, hatással lehetnek az iskolai tanuláshoz való viszonyukra is. Nem mindegy milyen érdekeltség fejlődik ki a gyermekben a tanulóssal kapcsolatban, hiszen már kialakulnak annak csirái, hogy később örömmel tanul – e a gyermek. Képes lesz – e saját motiváltságából kiinduló erőfeszítésre a tanulás során. Ennek a belső motiváltságnak a kialakítását kezdjük meg az óvodában. A tanulási tevékenység esetén is azt szeretnénk elérni, hogy **örömmel** és **önként** vegyen részt ebben a folyamatban a gyermek, ne csupán külső motiváció (jutalom) készítse erre. A cél az, hogy megfelelő színvonalú feladatok elé állítsuk a gyermeket. Természetesen minden gyermek esetében képességeinek megfelelő feladatokról van szó. A követelményeket az egyéni teljesítőképességhez kell mérni. A sikerélmények erősítik a gyermek önbizalmát és bátorságot adnak neki az újabb nehezebb problémák megoldásához. A sorozatos kudarcok ellentétes hatást váltanak ki. A gyermek bátorlalaná, félőssé, visszahúzódóvá válik, alulértékeli önmagát, és alatta marad saját teljesítőképességének. Az óvodapedagógus szerepe tehát itt is kiemelkedő abban, hogy milyen

feladat elé állítja az egyes gyermekeket, mennyire képes megismerni és fejleszteni a gyermekek egyéni adottságainak figyelembe vételével.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során személyre szabott pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

Óvodáskorban a tanulás spontán módon és tervezetten vagy irányítottan megy végbe. Mindkét lehetőséggel élni lehet és kell is az óvodai nevelés során. Nagyon fontos, hogy figyelembe vegyük a gyermek meglévő, spontán módon megszerzett tapasztalatait és arra építve tervezzük az óvodai tanulás tartalmát és formáit.

Mindegyik formának megfelelő és jelentős szerepe van az óvodai élet mindennapjaiban. Indokoltságukat egyéni érési tempó, a fejlettségi szint, az aktuális késztetések és a tevékenységek adott szituációi mutatják meg, ami egyben a tanulási formák megválasztása iránti változatosságot és színességet is biztosítja az óvodapedagógus számára mind a csoport egészére, mind az egyénhez való igazodás esetében.

Az óvodapedagógus feladatai a tanulással kapcsolatban:

- Értelmi képességek fejlesztése (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás)
- A gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának sokoldalú érdeklődésének kielégítése
- Lehetőséget kínálni a gyermek számára a cselekvéses tanulásra ;a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzésre ;az óvodapedagógus által irányított megfigyelésre, tapasztalatszerzésre, felfedezésre ;a gyakorlati problémamegoldásra- olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a kutatás örömeit is.
- A gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységek biztosítása
- A gyermekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése
- Olyan tapasztalatok szerzéséhez nyújtson segítséget a gyermeknek, amelyben saját teljesítőképességét is megismerheti
- Komplexitásra törekvés a tanulási tartalmak tervezésénél, feldolgozásánál
- Differenciálás a tapasztalatszerzés sokoldalúságára törekvés.

IX.2. Társas közösségi tevékenység

A gyermekekkel szemben támasztott két fő követelmény: tanuljon meg másokkal érintkezni és együttműködni. A kooperációs és kommunikációs képességek pedagógiai szempontból sikeres formálásának legfontosabb feltétele, hogy a tevékenység – társadalmi és egyéni – értéktartalma és hasznossága nyilvánvaló, felismerhető, tudatosítható, átélhető legyen. Az együttműködési képességek jellegét, tartalmát, színvonalát, hatékonyságát stb. mindennek előtt az alapul szolgáló tevékenységek társadalmisága (közhasznú volta, kulturális színvonala, relációgazdasága stb.) határozza meg. Pedagógiai programunk négyes feladatrendszere megfelelő bázist nyújt a kooperációs és kommunikációs képességek kifejlesztéséhez. A társas és közösségi

tevékenységek állandó gyakorlás által történő kifejlesztése rendkívüli fontossággal bír a társadalmi gyakorlatra való általános felkészítés, azaz az életre nevelés szempontjából. Pedagógiai programunk a gyakorlat szükségéből kiindulva vezeti le a társadalmi követelmények rendszerét. A tulajdonságok, a képességek, a készségek, a szükségletek olyan rendszerét kívánja formálni, amelynek segítségével a gyermekek részvétele a napi életben (társadalmi gyakorlatban) egyszerűbbé, könnyebbé, gyorsabbá válik. A társadalom élete, a társadalmi gyakorlat pedig jórészt a társas és közösségi kapcsolatok keretén belül zajlik. Nagyon fontos feladat tehát már az óvodában tudatosan törekedni a közösségben zajló folyamatok, a társas kapcsolatok és a közös tevékenység kibontakoztatására. Mindez természetesen nem jelenti az egyén fejlesztésének mellőzését. A jó közösséget mindig egyéniségek alkotják, mégpedig olyanok, akik egyéni akaratukat, ambícióikat, vágyaikat képesek a közösség keretein belül is megvalósítani. Az élet is ilyen. Bizonyos korlátok között kiélhetjük magunkat, azaz nekünk éppen úgy szükséges alkalmazkodnunk másokhoz, ahogyan mások is alkalmazkodnak hozzánk. A cél az, hogy az adott lehetőségek között a legtöbbet legyünk képesek egyéniségünkben kihozni, ezzel is gazdagítva a közösséget. Minden gyermek egyéniség, akinek lehetőséget kell biztosítani személyisége pozitív és széleskörű kifejlődéséhez. A társas és közösségi kapcsolatok kialakítása a tevékenység bázisára támaszkodva a teljes nevelési folyamatot átfogja. Az óvodai csoport, az óvodai közösség sikeres formálása esetén a társadalom számára igen hasznos közösségi érzés, közösségi tudat és magatartás mellett mások megbecsülése, a közös szokások kialakulása, a hagyományok tiszteletben tartása, sőt a csoport közvéleménye is kialakul. A csoportban elfogadott normák befolyásolják a gyermekek cselekedeteit. Ha mindehhez még nyitott légkör, demokratikus és szeretetteljes irányítás társul, akkor tág teret nyitunk a gyermekek önállósága, tenni akarása és döntési képességének kibontakoztatása irányában. A nevelőközösség szerepe ebben a folyamatban meghatározó. A nevelőközösség belső tartása, gyermekszeretete, kivívott tekintélye és világos, pontos, tudatos, célirányos nevelő tevékenysége nélkül az elképzelt gyermekközösség kialakítása nem sikerülhet. Az óvodai gyermekközösség kialakítása a tevékenységek rendszerén keresztül valósítható meg. Az óvodában minden tevékenységnek a gyermek egyéni örömein túl a közös élményt is kell erősítenie. A társas kapcsolatok, a közös munka, az együttjátszás és a komplex foglalkozások rendszere is az együvé tartozás érzését erősíthetik, ha tudatosan igyekszünk ezt létrehozni. A lényeg, hogy a tevékenykedtetés sokszínű, változatos legyen, és **a tevékenykedtetésen** legyen a hangsúly. Mindent kipróbálhasson a gyermek, kivételt csak a testi és szellemi épséget veszélyeztető tevékenységek képeznek. A közösségi szokások kialakítása pedig a tevékenységek végzését segítse, a gyermekek cselekedeteit irányítsa. A szokások tegyék lehetővé, hogy az egyik gyerek ne zavarja a másikat a tevékenység végzése közben, a szokásrendszer tegye lehetővé, a gyermekek közötti jobb együttműködést, egymás tevékenységére figyelmet, vagy a közös tevékenység során kialakuló viták lerendezését stb. Nem fegyelmezni, hanem a tevékenységgel és az ehhez szükséges hellyel, eszközzel kell segíteni a gyermekeket abban, hogy minél több önállóságra tegyenek szert óvodai életük során. A helyes szociális viselkedés megtanulásának színtere az óvodai csoportközösség. A felnőtt és gyermek között nem a feltétel nélküli szófogadás, hanem a demokratikus partnerviszony kialakítása a cél. Az óvodapedagógus ugyanúgy vegye figyelembe a gyermek jogos kívánságait és igényeit, mint ahogy a gyermektől is elvárja a szokások, szabályok betartását. A gyermekek egymás közötti és a felnőttel való kapcsolatában egyaránt a szabadságra, a nyíltságra és az őszinteségre kell építeni. A közösség lehetőséget teremt az önálló

kapcsolatok kialakítására, a különböző nézőpontok megismerésére, a konfliktusok kezelésére a megoldására. Ezek a folyamatok pedig a másokkal szembeni tolerancia kialakulásához vezetnek. A társas és közösségi tevékenységek a nevelőmunka egészét átszövik. Ebben a folyamatban talán a legfontosabb időpont az, amikor a gyermek először ismerkedik az óvodával, az óvodai csoporttal. A megszokottól eltérő környezet a szülőktől való elszakadás, az új helyzet sokszor nehéz feladat elé állítja a szülőket és az óvodapedagógust egyaránt. Az óvodapedagógus feladata, hogy végtelen türelemmel és szeretettel forduljon az újonnan óvodába kerülő gyermek felé. Adjon elegendő időt a *beszoktatásra*. Biztosítson fokozatosan átmenetet és tegye lehetővé a szülővel együtt történő beszoktatást. Az óvoda nyitottsága nemcsak a beszoktatás ideje alatt, hanem óvodáskor végéig biztosítsa a szülőknek a nevelőmunkába történő közvetlen betekintést. Ez mindkét fél számára (szülő – óvodapedagógus) megnyugtató és biztonságot jelentő lehetőség, amit a gyermek érdekében kétoldalúan lehet hasznosítani. Az óvodapedagógusnak épp úgy szüksége van a nevelőmunkában a szülőktől érkező információkra, javaslatokra, mint fordítva. Az óvoda nyitottsága, hagyományok teremtésével, nyilvános, közös programok, ünnepek segítségével tovább növelhető.

Az óvodapedagógus feladatai a társas, közösségi tevékenységgel kapcsolatban:

- Biztonságos, nyugodt, félelemmentes óvodai mindennapok biztosítása, amiben lehetőség kínálkozik a gyermekek közötti, valamint a gyermekek és felnőttek közötti minél gyakoribb kontaktusfelvételre
- A felnőttekkel és a társakkal kapcsolatos viselkedési szokások kialakítása és gyakorlása természetes szituációkban
- A gyermekcsoporton belül az együttműködés, az együttjátzás, együttdolgozás képességének kialakítása és gyakorlása
- A konfliktusok kezelése
- A társakért, a csoportért érzett felelősségérzet kialakítása
- A demokratikus szabályok betartásának gyakorlása
- Arra nevelni a gyermeket, hogy megértést és toleranciát biztosítsanak a társaik irányában
- A csoport együttéléséhez szükséges szabályok, szokások, normák kialakításának elősegítése
- Az egyéni törekvések tiszteletben tartásával biztosítani a csoport egészének zökkenőmentes napi életét.

IX.3. Munka jellegű tevékenységek

Az életre való felkészítés nem nélkülözheti a munkatevékenység lehetőségeinek kiaknázását. A munka, az óvodás gyermek számára aktív tevékenység, gyakran nem is választható szét a játék és a munkatevékenység. A munkatevékenység fejlesztő hatását nem vonhatjuk kétségbe; a munka a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája. Az értékteremtő munka pedagógiai funkciója nem a szakismeretek gyakoroltatása, hanem a gyermek értékteremtő együttműködési képességeinek fejlesztése. Éppen ez az a terület, ahol az erőfeszítés és az eredmény kapcsolata közvetlenül érzékelhető, belátható, átélhető a gyermek számára. Ez a

folytonos visszajelzés a legnagyobb motiváló erő, ösztönző, megerősítő tényező. Nem elsősorban a munka tárgya, hanem megszervezésének módja fejt ki a már említett nevelő, fejlesztő hatást. Itt is érvényes, amit a tevékenységről általánosan elmondtunk: alapvető követelmény az önállóság, az öntevékenység lehetőségeinek megteremtése. *A különböző munkafajták: önkiszolgálás, naposság, a gyermekek saját személyiségével kapcsolatos munkák, a csoport érdekében elvégzett munkák vagy a kertmunka* közös vonásaként azt kell kiemelni, hogy mindez tényleges munkavégzést, azaz tevékenykedést jelentsen az óvodában. Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyerekek, amihez kedvük van és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek megvalósítani. A gyermek önkéntességét, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését tudatosan igyekezzünk felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében. A gyermek éppúgy élvezi a munkatevékenységet, mint a játékot, ha tiltásokkal vagy túl nehéz feladatokkal nem szegjük kedvét. A munka az életre való felkészítést, a társadalmi gyakorlat megismerését éppúgy szolgálja, mint a személyiség fejlesztését, és ha mindez pozitív élmények átélésének forrása lehet, akkor a gyermekek szívvel lélekkel fogják végezni.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

Az első feladat olyan munkalehetőségek biztosítása, ami a gyermek számára elfogadható. Ezen kívül igen nagy fontosságú, hogy a munkavégzés során biztosítsuk a teljes **önállóságot**. A munkatevékenység a felkínált lehetőségek közül önállóan választható és sohasem a gyermeke kényszerített feladat legyen. Váljon a csoport számára magától értetődő és természetes dologgá, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges és mindenki a kedvének, egyéniségének, képességének megfelelő munkát végezheti. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés ne időszakonkénti, hanem **rendszeres, folyamatos** tevékenység legyen, ami beépül az óvodai mindennapokba. A munkafajták közül ki kell emelnünk az önkiszolgálást, aminek óvodáskor kezdetétől fogva igen nagy a jelentősége. A gyermekek magukkal kapcsolatban minden teendőt – testápolás, öltözködés, étkezés, környezetük rendben tartása – a lehető legkorábbi időtől kezdve próbáljanak önállóan elvégezni. Azt felesleges meghatározni, hogy melyek azok az önkiszolgálással kapcsolatos tevékenységek, amelyeket 3-5 vagy 7 éves korban végezhet el a gyermek. Hagyjuk, hogy a gyermekek saját képességeik szerint, koruktól függetlenül akkor végezzék el az önkiszolgálással kapcsolatos teendőiket, amikor képesek rá vagy kedvük van hozzá.

A munka megosztása során fontos feladatnak tartjuk, hogy a gyerekek megtanuljanak **önállóan dönteni**, feladataikat egymás között megosztani. Pontosan olyan módon, mint amikor a szerepjáték megkezdése előtt elosztják egymás között a szerepeket. A nagyfokú önállóság és a döntési helyzetek, döntési képességek gyakorlásának lehetőségei együtt szolgálják a gyermekek életre való felkészítését. A munka konkrét tartalmát nem tartjuk szükségesnek körülhatárolni, hiszen attól függ, hol és milyen körülmények között működik az óvoda. Községben és falun nyilván több lehetőség adódik az óvoda udvarán keret létesíteni, kisállatokat, halakat, növényeket gondozni, gesztenyét vagy más terméseket gyűjteni stb. Városban is megteremthetők ezek a feltételek, de ott egészen más körülmények és adottságok között. Arra azonban mindenütt van lehetőség, hogy a gyermekek tisztán tartsák környezetüket, közösen megjavítsák,

megtisztítsák játékaikat, hogy maguk rendezzék be a csoportszobákat, maguk díszítsék fel a termet stb.

A munkára nevelés általános értelmében magában foglalja a termelést, a gazdálkodást is, azaz a valódi értékteremtő képességek fejlesztését. Nekünk az óvodában ennél kevesebbel kell megelégednünk, azonban ez nem jelenti azt, hogy ne tudnánk megismertetni a gyermekeket a munka társadalmi értékével. Vegyük például azt, amikor a gyermekek a szülők segítségével papírt gyűjtenek és a pénzből kirándulni vagy fagylaltozni viszik az óvodásokat. Sok óvodában a gyermekek névnapjukon süteménnyel, szörppel vendégelik meg társaikat. Év végén az összegyűlt üvegeket visszaváltják, és a csoportra költik a pénzt, játékot vagy mesekönyvet vásárolnak belőle. Egyes óvodákban gyakori a vadgesztenye összegyűjtése és értékesítése. Ezekben az esetekben ritkán tudatosul még magukban az óvodapedagógusokban is, hogy mindez pedagógia céllal is megvalósítható. A gyermekek képesek felfogni, hogy munkájuk eredményeként (pl. papír, gesztenyegyűjtés) kirándulni mehetnek, játékot, mesekönyvet vásárolhatnak. Ez értékteremtés, ami alatt itt anyagi értéket értünk, de felfogásukban az érték nem csak materiális, hanem szellemi, erkölcsi, esztétikai, stb. értéket egyaránt jelent. Véleményünk szerint a kerti munka az a terület, ahol ez az értékteremtő képesség még tisztábban megmutatható. Fontosnak tarjuk tehát az óvodában az élősarok kialakítását és a kerti munka megvalósítását, mert a nevelésben játszott szerepén túl a természet, a környezet kölcsönhatásának megtapasztalására igen nagy lehetőséget nyújt a gyermekcsoport valamennyi tagjának. Tavasztól – ősziig lehet tevékenykedni a kertben és közben rengeteg tapasztalatot, ismeretet szerveznek a gyermekek. Óvodai kert alatt valódi, nagy kertet értünk, ahol a zöldségek és a virágok mellett gyümölcsfák is vannak. Ilyen kertből a termést akár értékesíteni is lehet, de amennyiben az óvoda maga használja fel a termést, a gyermekek megérezhetik, megérthetik annak valódi értékét. Nagyon fontos, hogy a munkavégzéshez elegendő mennyiségben és megfelelő minőségben legyen a gyermekcsoport felszelve a szükséges eszközökkel, szerszámokkal és azok bármikor hozzáférhető módon, szabadon a gyermekek rendelkezésére álljanak.

Az óvodapedagógus feladatai a munkatevékenységgel kapcsolatban:

- Minden gyermeknek biztosítson lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet
- Folyamatosan biztosítsa, bővítse a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket. A munkaeszközök számára biztosítson olyan helyet, ahol a gyermekek bármikor elérhetik és használhatják a szükséges eszközöket.
- Adjon lehetőséget a gyermeknek bármilyen öket érdeklő munkatevékenység elvégzéséhez, még akkor is, ha a gyermek tevékenységi vágya és képességei nincsenek teljesen összhangban.
- Arra törekedjen, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek és teljes önállósággal végezhesék azokat.

- A munkatevékenység végzésére minden esetben differenciáltan, a gyermekek sajátos igényeinek figyelembe vételével valósuljon meg.

IX.4. Szabadidős tevékenység

A szabadidő igazi tartalma: a termékeny idő – felhasználási lehetőségek közötti szabad választás. Ez is öntevékenység, ez is döntés. Különösen a kisgyermek számára az, aki eleinte a felkínált sokfajta tevékenység közül igazából nem vagy csak nagyon nehezen tud választani. Egyszerre szeretne mindenütt ott lenni, mindennel játszani, mindent megfigyelni. A szabad, autonóm egyéniség által determinált öntevékenység egyenlő döntéssel. Ennek közelébe kell eljuttatni a gyermeket. Az ilyen döntést ugyanis már nem befolyásolják természeti szükségességek, társadalmi kötelességek. A szabadidős foglalkozásoknak azért kell a saját, semmivel sem helyettesíthető helyüket és szerepüket kivívniuk a nevelési intézményekben, mert másképpen a gyermek sohasem tanulhatja meg, hogy hogyan gazdálkodjon az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésre álló idővel. Ebben a tevékenységi szférában sem képzelhető el, hogy a hosszú ideig szorosan irányított gyermek egyszer csak öntörvényei szerint cselekvő önálló egyéniséggé válik. A kívülről irányított ember, különösen, ha hozzászoktatták tartósan önállóan helyzetéhez, nem lesz képes belülről, önmaga által irányított emberré válni.

Az alapvető társadalmi tevékenységeket és az individuális tevékenységi formákat ötvöző nevelési rendszer nem képzelhető el anélkül, hogy a társadalom tagjai elsajátítsák a társadalmi és egyéni lét fenntartásához és gyakorlásához szükséges képességeket. Ezeknek a képességeknek a sokrétősége, elméleti és tapasztalati megalapozottsága, egymást erősítő és kiegészítő jellege az egyike azoknak a nagyobb horderejű feladatoknak, melyek megvalósítását az óvodában lehet elkezdeni. Az óvodában persze sajátosan – az iskoláétól eltérő módon értelmezzük a szabadidős tevékenységet. Ennek oka elsősorban az, hogy az óvodások egész nap az intézményben tartózkodnak, önállóan és a lehetőségekhez mérten szabadon tevékenykednek. A gyermekek az óvónők által felkínált lehetőségek közül (pl. bábozás, festés, rajzolás, zene – tánc, játéktanulás, sakk, társasjáték, filmvetítés, mese, vers, barkácsolás, stb. ...) közül szabadon választhassanak. A döntést nehezíti, hogy a szabad választási lehetőség az egyik csoportból a másik csoportba való átlépést is lehetővé teszi. Természetesen nemcsak az épületen belül, hanem azon kívül az udvaron is megvalósítható az a sok választási lehetőség, ami döntésre és természetesen újabb és újabb gyakorlásra készíteti a gyermeket. A teremben és kint a teraszon vagy az udvaron egyszerre és egy időben tevékenykedhetnek a gyerekek, ezt a lehetőséget a szabadidős tevékenységek minél szélesebb skálájának nyújtásával feltétlenül ki kell használni. Az óvodások napi életének ilyen formában való szervezésével nemcsak változatos, minden gyermek érdeklődésére igényt tartó keretet teremtünk, hanem a csoportnál nagyobb közösség megismerésére, sőt kialakítására is lehetőséget biztosítunk. A csoportok elszigetelésének megszüntetésével kitágítjuk a gyermekek élet és mozgásterét, ami maga után vonja a gyermeki önállóság, kezdeményezőkézség és döntési készség kifejlődését. Ugyanakkor mindezek mellett az egyéni

képességek megmutatására, kibontakoztatására is igen hatásos eszköz ez a nevelési mód, hiszen még nagyobb lehetőséget nyújt az azonos érdeklődésű gyermekek kiscsoportos foglalkoztatásához.

Az óvodapedagógus feladatai a szabadidős tevékenységek megszervezésében:

- Törekedjen a zárt csoportszoba tereinek kiszélesítésére. Keresse a lehetőséget arra, hogyan biztosíthatna nagyobb mozgás és tevékenységi teret a gyermekeknek
- A választásra felkínált tevékenységek listáját bővítse, időszakonként gondolja át a változtatások lehetőségét és szükségességét.
- Egyszerű saját maga és gyermekek alkotta eszközökkel segítse elő a gyermekek fantáziájának fejlődését
- Pihenőidőben és a délután folyamán keressen és kínáljon lehetőséget az egyéni képességek fejlesztésére, a differenciált gyakorlásra, a gyermekek egyéni kéréseinek teljesítésére.

X.

A KOMPLEX FOGLALKOZÁSOK RENDSZERE

A komplex foglalkozások lényege:

- Komplex rendszereket, folyamatokat értelmeznek az óvodás gyermek szintjén
- A foglalkozásokat probléma centrikusság és egy-egy vezető szempont megléte jellemzi
- A foglalkozásokon tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket

A komplex foglalkozások

„Osztani magad – hogy így sokasodjál,
kicsikhez hajolni – hogy magasodjál,
hallgatni őket, hogy tudd a világot,
róluk beszélni, ha szólsz a világhoz.”

Váci Mihály: Eső a homokra

X.1 KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

Természet – társadalom – ember

Ez a komplex foglalkozás, mint elnevezéséből is kitűnik, szeretné egységben megmutatni és érzékeltetni azt, ami a valóságban is teljes egységben érzékelhető. Nem vagyunk hívei a szétszabdalt, szeletelt foglalkozásoknak, mert azok nem képesek az életben megmutatkozó sokszínűség mellett az összefüggések feltárására. Az óvodai foglalkozások rendszerének hagyományos felosztása az iskolától átvett szempontok alapján jött létre. Ez a felosztás a tudományok rendszerét és nem a valóságot modellezi és így már az óvodában megkezdődik a világról a gyermek felé áradó észlelések, tapasztalatok, ismeretek szétaprózódása, ezért okoz nehézséget az összefüggések meglátása és megértése a gyermek számára.

A tevékenységközpontú program célja az, hogy a gyermeknek segítséget nyújtson ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében. A gyermeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre és a tapasztalatszerzésre építünk.

A gyermek nyitottságára építve az óvoda segítse elő, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt. Ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a szülőföldhöz való kötődés, a hagyomány

ápolás alapja.

A természet szeretetére kívánjuk nevelni a gyermekeket, természet közeli étellel, a természet, a környezet szeretetének bizonyításával, példát mutatva a gyermek számára. Azt kell benne megerősíteni, hogy mennyire összefügg mindez egymással és milyen nagy az ember felelőssége a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából. A tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történik, ezért a komplex foglalkozások legtöbb esetben a szabad természetben vagy az óvodás környezetében, udvarán zajlanak. Legfontosabb feladat megismertetni a gyermekeket azzal a természeti környezettel, amelyben él, felhívni a figyelmet annak értékeire és szépségeire. Ez képezi majd az alapját a később kialakuló természetszeretetnek. A séták, kirándulások, az óvoda udvarán és kertjében vagy az élősarokban végzett tevékenységek tanulási, tapasztalási lehetőséget kínálnak a gyermeknek. A komplex foglalkozás tehát csak átvitt értelemben nevezhető valódi foglalkozásnak. Inkább komplex tapasztalatszerzési lehetőségről van szó. Az önálló és csoportos megfigyelések révén értékes tapasztalatokhoz juthat a természetben végbemenő folyamatokról és összefüggésekről. Már az óvodában fel lehet és fel kell készíteni a gyermeket arra, hogy társadalomban élünk, ami a közvetlen környezetünkön keresztül hat ránk. A gyermeket demokratikus társadalmi rendben való élésre készítjük fel, amelyben különböző vélemények, értékítéletek lehetnek egymás mellett. Meg lehet éreztetni a gyermekkel, hogy mindenkinek lehetősége van saját lelkiismeretének megfelelően dönteni. A másság, a tolerancia fontos eleme a nevelésnek. Ahhoz, hogy a kisgyermekben ez kialakuljon, szükséges egy elfogadó, toleráns környezet, ami képes hatni a gyermekre. Különösen fontos ez a hátrányos helyzetű családok gyermekei számára. Az esélyteremtés lényege az óvodában: azonos környezeti feltételek, lehetőségek biztosítása mellett, a gyermekek képességének megfelelő differenciált bánásmódban együtt nevelődjenek a különböző társadalmi környezetből érkezők.

A tolerancia, mások véleményének, érzéseinek és gondolatainak tiszteletben tartása arra neveli a gyermeket, hogy képes legyen elfogadni másokat. Mindez pedig a társadalomban való harmonikus, kiegyensúlyozott élethez feltétlenül szükséges. Természetesen ide tartozik a mások (idősebbek, felnőttek, társak) tisztelete és szeretete is. Ilyen pedagógiai légkörben fejlődik a gyermek ítélőképessége és természetes viselkedési formájává válik a más felfogásokkal szembeni tolerancia. Ugyanakkor lehetőséget kap az önálló véleménynyilvánításra, önbizalmának növelésére. A komplex foglalkozás keretén belül egészen odáig mehetünk el, hogy az óvodás gyermek számára megtapasztalható és ezáltal, megérthető társadalmi folyamatok között még a gazdasági kérdések is felszínre kerülhetnek.

Ennek egyik nagyon egyszerű és kézzelfogható példája a tényleges vásárlás a boltban. Nem szükséges tehát elvont, tág fogalmakban gondolkodnunk, hanem a gyermeket körülvéő valós természeti és társadalmi környezetből megismertetni mindazt, ami megérthető és hasznosítható a gyermek számára.

A környezetvédelem, fenntarthatósági szemléletformálás vagy a problémák erőszakmentes megoldásának kérdése már az óvodás gyermek szintjén is felvethető és beépíthető a komplex foglalkozások rendszerébe. A természet – társadalom – ember egymástól függő, egymást feltételező, egymást kiegészítő fogalmak rendszere, melynek lényege a kisgyermek szintjén már óvodáskorban is megérthető, megérezhető.

A természet – társadalom – ember fogalomkörhöz szorosan kapcsolódnak és a nevelés egészében jelen vannak azok a mozzanatok, amikor a gyermekek újra játszásként élik át életüket. Újraélik az óvodában mindazt, amit a mindennapokban, a családban, az óvodában vagy tágabb környezetükben tapasztalnak, látnak, hallanak. A környezettel való szoros kapcsolat az életfolyamatok újrajátszása nemcsak arra ad lehetőséget a gyermeknek, hogy a benne lévő feszültségek feloldódjanak, hanem elősegíti számára a társadalomba való későbbi bekapcsolódást, szocializálódást. A születéstől – felnőttkorig címmel megfogalmazott komplex foglalkozások magukban foglalják a testápolástól, a közlekedésig, a családtól a helyes viselkedésig mindazt, ami a gyermekeknek támpontot nyújthat a környezetében meglévő szabályok megismeréséhez és gyakorlásához. A szokások elsajátítása, a társadalomba való beilleszkedéshez szükséges magatartásformák kialakítása valósulhat meg játékosan, a gyermek érdeklődésének és igényeinek figyelembevételével. Ez a komplex foglalkozás hagyományos értelemben nem is nevezhető foglalkozásnak, hiszen játékidőben, szabadidőben, vagy a nap bármely időszakában megvalósíthatók az itt jelentkező feladatok.

Matematikai tapasztalatok

Programunk az ismerettartalmak komplex kezelésére a komplex óvodai foglalkozások keretén belül megvalósuló fejlesztésre kívánja a hangsúlyt helyezni. Felfogásunk azonban a matematikanevelés önállóságát is hangsúlyozza. Ez nem jelenti természetesen azt, hogy a matematikai nevelés nem komplex formában a gyermek észlelésére, érzékelésére és megismerési vágyára épülve valósulnak meg. Az ismeretek rendszerezése, a tapasztalatokra és élményekre építés, a változatos élethelyzetekben való aktív részvétel segíti elő az értelmi, anyanyelvi fejlődést.

- utánzásos, minta – modellkövető,
- spontán játékos tapasztalatszerzésre, az óvodapedagógus által irányított megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés
- gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok,
- az óvónő által kezdeményezett foglalkozások.
- a környezet megismerése során matematikai tapasztalatait, ismereteit tevékenységeiben alkalmazza.

A matematika a természeti-társadalmi- tehát emberi környezetben jelen van, annak szerves része, az életre nevelés során megkerülhetetlen a környezet formai mennyiségi, téri viszonyairól való tapasztalatszerzés és ismeretek felfedezése, rendszerezése. A matematikai tartalmú tapasztalatok szerzése a külső világ felfedezésével párhuzamosan zajlik, még hozzá aktív formában, hiszen érzékelve, cselekedve, megfigyelve, észlelve, emlékezve, elképzelve, gondolkodva sajátít el, ismer meg és fedez fel dolgokat a kisgyermek.

A matematika éppen úgy, mint az anyanyelvi nevelés, az óvoda egész napjában jelen van.

A gyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire. Érdeklődéssel fordul a matematikai információk felé. Az óvodai nevelés építhet ezekre a korai tapasztalatokra, még akkor is, ha azok pontossága csak a gyermek számára fontos, érzelmileg fontos helyzetekben megbízható. Az óvodáskort jellemző gondolkodási sajátosságokkal (invariancia, állandóság hiánya) a matematikai nevelés folyamán is számolni kell.

Fontosnak tartjuk, hogy a kisgyermekkorban a család által nyújtott matematikai ösztönzéseket időben kövesse a tudatosabb óvodai nevelés, a gyermek egyenletes fejlődését biztosító módszerekkel.

A tevékenységek végzése, a folyamatos cselekedtetés rengeteg olyan szituációt hoz felszínre, ahol természetes környezetben folyhat a matematikai tapasztalatok szerzése. A perceptuális, a motoros, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt lehetőséget a matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására. A komplex foglalkozások alkalmat adnak arra, hogy a korábban mozaikszerűen megszerzett benyomásokat rendszerezzük, a megfigyelések, tapasztalatok körét szélesítsük és mélyítsük, a spontán tanultakat rögzítsük. Bármilyen gyakori is a játékban és egyéb tevékenységekben szerzett, belső érdeklődésből fakadó tanulás, a gyermek negyedik életéve után egyre gyakrabban igényli és képes is kisebb – nagyobb csoportban az óvodapedagógus által irányított formában a mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárására. 5-6-7 éves korban az óvodapedagógus és a társak jelenléte mobilizálja a gyermek tanulási teljesítményét, tudását, viselkedésének és magatartásának tartalékait. Ezért ebben a korban már szükség van a matematikai tapasztalatok összegyűjtésére, rendszerezésére, következtetések levonására, elvonatkoztatására is.

A matematikai nevelés tartalmának szoros kapcsolatban kell lennie az életre neveléssel. A gyermeket körülvevő környező valóság mennyiségi és térbeli viszonyai, formái természetes napi szituációkban megfigyelhetők. Tevékenykedés közben a megismerő képességek (érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, tapasztalás, megértés, problémalátás, problémamegoldás) fejlesztése szinte észrevétlenül megvalósítható. Játék és szabadidőben folyamatosan létrejöhetnek olyan szituációk, melyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére akkor, ha az óvodapedagógus képes az adódó lehetőségek felismerésére és kihasználására.

Az óvodapedagógus feladatai a foglalkozások megszervezésében:

- Olyan feltételek megteremtése, amely lehetővé teszi minél több közvetlen tapasztalat és felfedezés szerzését a környezetben
- Tudatosan törekedjen az óvodapedagógus arra, hogy minél több élményt gyűjtsenek a gyermekek a kirándulások, séták, kerti munka, vagy az ünnepek alkalmából
- Biztosítson minden eszközt és lehetőséget a gyermeknek természetben való folyamatos tevékenykedtetéshez.
- A foglalkozásokat lehetőség szerint a szabadon szervezzük meg

- Biztosítsuk a feltételeit annak, hogy az óvodában élősarok, konyha és / vagy virágoskert működjék (ha lehetőségünk adott, próbálkozzunk kisállatok tartásával is.)
- természeti, tárgyi, emberi viszonyok tevékeny felfedezése, megismerése
- a környezet óvása és a védelme (tudatos szemléletformálás)
- a helyi, népi és családi hagyományok ápolása
- Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- Az élet nyújtotta természetes szituációk keresése és felhasználása a matematikai nevelés céljainak megvalósításában
- Az óvodapedagógus feladata olyan eszközök, és tevékenységek biztosítása, ami felkelti a gyermekek érdeklődését és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé számunkra a matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését
- A komplex foglalkozások vagy kötetlen kezdeményezések során a matematikai nevelésnek minden esetben támaszkodnia kell a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire. A matematikai képességek fejlesztését játékosan, játékba építetten szükséges megvalósítani
- segítse a véleményalkotás képességét és a döntéskéesség fejlődését
- segítse a mennyiségi, alaki, térbeli ismereteket is.

Útmutató: dr. Szemán Józsefné írta. A tevékenységközpontú óvodai nevelési program matematika komplex foglalkozásainak szervezéséhez.

Bihariné dr. Krekó Ilona, dr. Kanczler Gyuláné: A környezeti nevelés lehetőségei, szervezése a program keretében.

X.2 MŰVÉSZETI TEVÉKENYSÉGEK

A művészet ismerete, szeretete, esetleg valamely művészeti ág művelése az egyetemes emberi kultúra megismerése már óvodáskorban elkezdődhet. Az esztétikum már nagyon korai életkorban hat a kisgyermekre. Az óvodapedagógus mindennapi feladatai közé tartozik megismertetni a kicsiket a világ szépségeivel. Megcsodálni egy madár énekét, megvizsgálni az őszi falevél színeit, a virágzó fákat vagy egy szép színes mesekönyvet kezünkbe venni ugyanazt az esztétikai élményt jelentheti. Nagyon fontos a művészeti nevelés szempontjából az, hogy esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet vegye körül a gyermeket. A szépen berendezett csoportszoba, az óvoda esztétikussága és harmóniája komoly hatást gyakorol a gyermekekre. Nem lehet elégszer elmondani azt sem, hogy egy kellemes benyomást keltő, jó ízlésű óvodapedagógus mennyire tud tenni szinte észrevétlenül, saját példájával a művészeti nevelés érdekében. A művészet nem más, mint a világ megismerése sajátos nézőpontból, egyéni szűrőn

keresztül. Mindez azt jelenti, hogy a művészeti nevelés mindenekelőtt az egyéniség színeinek kibontakoztatását jelenti.

Ezért sohasem célszerű sémákat, felnőtt által kigondolt elképzeléseket megvalósíttatni a gyermekkel. Mindig arra törekedjünk, hogy ő maga találja ki és valósítsa meg elképzeléseit, csupán akkor nyújtunk ehhez segítséget, ha azt a gyermek maga kéri és igényli.

A kreativitás az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata. Akinek van fantáziája, vannak ötletei, aki problémák megoldásán dolgozik, aki gondolatait és érzéseit ki tudja fejezni, aki önmagát új, másfajta módon éli meg, az kreatív ember. Az újat alkotás, a változások elindítása, az önálló egyéniség kifejezése szintén a kreatív emberek sajátossága. Az óvodáskorban hihetetlenül nagy lehetőségei vannak a kreatív képességek kibontakoztatásának. Az óvodában a gyermekek kreativitásának megnyilvánulását elsősorban az oldott légkör, a nagy mozgás és szabadságtér, valamint a megfelelő eszközök biztosítása segíti elő. Minél több alkalmat kell adni arra, hogy a gyermekek érzéseiket, gondolataikat, ötleteiket a játékban, az ének zenében, a rajzolásban, stb., kifejezésre juttassák. A tapasztalatszerzés itt is alapvető fontosságú feladat. Minél több eszközzel ismerkednek meg a gyermekek, minél biztosabban kezelik azokat, annál több lehetőségük adódik önmaguk kifejezésére. Az óvodapedagógus véleményét – különösen akkor, ha szeretetteljes kapcsolatban van vele – szinte fenntartás nélkül elfogadja. Amit az óvó néni szépnak lát, az neki is tetszeni fog. Ezért fontos, hogy jó ízlésű, művészetet kedvelő ember foglalkozzon a kisgyermekkel.

A művészeti tevékenységek fogalom rendkívül sokrétű, összetett és komplex jellegű. Ebbe a fogalomkörbe a mese – vers, az ének – zene, a tánc, a játék, a festés, az agyagozás, a rajzolás, a barkácsolás éppúgy beletartozik, mint a környezet esztétikája. A művészeti tevékenységek tehát nem egy foglalkozást jelölnek, hanem olyan tevékenységeket, melyeket játékidőben vagy a szabadidőben éppúgy gyakorolhatnak a gyermekek, mint a nap folyamán bármikor. A komplexitás itt nem jelent mást, mint az életben egyébként előforduló jelenségek megörökítését valamilyen formában. Az ősszel lehulló falevelet színezhajjuk, festhetjük, lerajzolhatjuk, énekelhetünk és mesét – verset mondhatunk róla. Ez így együtt jelentkezik a valóságban is és ennek kell visszatükröződnie a foglalkozásokon is. Ismételten le kell szögezni azonban, hogy foglalkozásoknak tekintjük a szabadtermészetben lezajló bármilyen megfigyelést, sétát, tehát foglalkozás alatt nem kell feltétlenül a klasszikus értelemben vett foglalkozásokra gondolni.

Verselés, mesélés

Nem szükséges foglalkozási kereteken belül maradni, hiszen mesélni, verselni, mondókázni minden nap szükséges az óvodában. Nem teszünk különbséget a kezdeményezés vagy az elalvás előtt mese között. Mindkettő fontos a maga helyén és idején. A lényeg csupán az, hogy minden nap meséljünk, vagy verseljünk valamilyen formában, reggel vagy délután, elalvás előtt vagy délután. A mese – vers kezdeményezések anyaga változatos legyen, gerincét a magyar népmesekincs megismertetése adja. Teremtsünk lehetőséget a gyermekek önálló szöveg és mesemondásához. Segítsük elő, hogy megfelelő eszközökkel el is játszassák a gyermekek a nekik tetsző meséket. A gyakori ismétlést, a mese többszöri feldolgozását kedvelik az óvodások, erre legyünk tekintettel.

mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti az olvasóvá válást. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük.

A mese a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat. A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átlelkesítő szemléletmódja, és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A meseválasztáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére.

Az előszavas mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás során eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

Az irodalmi élmények feldolgozását segítsük elő eszközökkel, anyagok, barkácsolási lehetőségek biztosításával.

A gyermek saját vers és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja. A mindennapos mesélés, mondókázás és versesítés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Az óvodában a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

(gyurmázás, agyagozás, rajzolás, festés, batikolás, vágás, ragasztás, varrás, barkácsolás):

Ezek a tevékenységek a gyermekek kedvencei közé tartoznak. Megismertetni a gyermeket az eszközök használatával, a rajzolás, festés, mintázás és kézi munka különböző technikai alapelemeivel, eljárásaival. Fontosnak tartjuk, hogy legyen folyamatos, mindennapos.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egésznap folyamán teret, változatos eszközöket biztosít. Maga a tevékenység a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

A feladat elsősorban az, hogy biztosítsuk a zavartalan és sokrétű tevékenykedés külső feltételeit. A gyermekek számára megszokott és elérhető helyen mindig álljon rendelkezésre mindenféle anyag és eszköz, amivel a gyermek fantáziájának megfelelően dolgozhat, alkothat. Nagyon célszerű a vizuális tevékenységek és a munkatevékenységek összehangolása, hiszen a szabad, önálló tevékenykedés gyakran jár együtt viszonylagos rendetlenséggel.

Szokás kérdése, mennyire képesek a gyermekek környezetüket ilyen széles skálájú tevékenységrendszer mellett is rendben tartani. A tevékenységek megszervezéséhez kitűnő pedagógiai alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermekek által megérthető világ tárgyai és eseményei. Ugyancsak kitűnően hasznosíthatók a vizuális tevékenységek számára az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják a fantáziájukat. Ahhoz, hogy kibontakozhasson a gyermekek alkotókedve, teljes önállóság szükséges. Az ötlettől a megvalósításig főként, útmutatást és dicséretet várnak a gyermekek. Nem szükséges, sőt káros, ha uniformizáló nevelési módszerekkel elveszjük a gyermek bátorságát az egyéni kifejezőmódoktól. Az óvodában legyen lehetőségük a gyermekeknek arra, hogy bármikor kipróbálhassák képességeiket. Amennyiben megoldható, minden csoportszobában célszerű egy kis sarkot vagy szekrényt biztosítani, ahol a barkácsoláshoz szükséges eszközöket, felszereléseket, anyagokat tárolhatjuk. Nagy hasznát veszik ennek a gyermekek, hiszen például a nagyobbak szerepjátékához bármikor kiegészítő eszközök készülhetnek és a kisebbek is örömmel ismerkedhetnek meg a különböző szerszámokkal.

Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználást.feladata az új megoldások keresése ,a kreatív környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra nevelés.

Ének, zene, népi játék, tánc:

Az óvodai ének – zenenevelésnek jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. Szinte valamennyi ünnepünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag, melyet megismertethetünk a gyermekekkel. A néphagyományörzés mellett a Kodály alkotta módszer is folyamatosan megújulva megtartotta kapcsolatát az életre neveléssel. Az ének – zene és az ehhez kapcsolódó mozgás ugyanúgy az óvodai mindennapok része, mint a napi mesélés vagy séták és kirándulások. Tehát ez a feladat sem korlátozható csupán a foglalkozások időtartamára. Napközben bármikor adhat lehetőséget éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására.

A környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok az éneklés, az énekes játékok a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik a zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az ének-zenei nevelés feladatainak megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

A népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában. A komplex foglalkozások inkább összefoglalják, elmélyítik a gyermekek ismereteit és alkalmat adnak a képességek fejlesztésére.

A zenei anyag többsége a naptári évhez a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző- állami, egyházi, jeles. ünnepekhez fűződik. Az élményt nyújtó közös éneklés, a körjáték vagy a mondókázás a művészeti és az esztétikai nevelés szempontjából is kitüntetett helyet kap.

A Kodály Zoltán útmutatásai alapján Forrai Katalin által kidolgozott óvodai ének – zenei nevelés alapjaira épülő fejlesztés, a tevékenységközpontú óvodai nevelésen belül hatékonyan megvalósítható. Ezzel biztosítható a gyermekek ének – zenei kultúrájának megalapozása, a néphagyományörzés és az ének – zenei nevelés színvonalának megőrzése.

A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a nemzetiségi, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is.

Az óvodapedagógus feladatai a művészeti tevékenységek megszervezésében:

- Nyugodt légkört biztosítson a szabadon, önállóan megvalósuló alkotó tevékenységek számára
- Úgy alakítsa ki a gyermekek bevonásával a csoportszobát, hogy ott a különböző tevékenységet kereső gyermekek nyugodtan, kényelmesen dolgozhassanak
- Biztosítson minél több eszközt, időt és helyet a művészeti tevékenységek gyakorlásához, ezzel is ötletet adva gyermeki fantáziáinak
- Élményszerzéssel, ötletadással segítse elő a gyermekek önálló elképzeléseinek megvalósítását
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy minél több élményt átélve megvalósíthassák elképzeléseiket
- Az óvodapedagógus a mindennapi mesélés, verselés, ének, zene és vizuális tevékenység biztosításakor ügyeljen a gyermekkel való szoros érzelmi kapcsolat, a meghitt légkör megteremtésére
- A művészeti tevékenységekhez (mese-vers, ének-zene, vizuális) a gyermekek számára bármikor elérhető helyen legyenek inspiráló, alkotásra ösztönző kellékek, eszközök.

Útmutató: Boza Erzsébet: A tevékenységközpontú óvodai nevelési program, művészeti tevékenységek vizuális komplex foglalkozásainak szervezéséhez.

X.3 MINDENNAPOS MOZGÁS

A gyermek legalapvetőbb szükséglete, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. a rendszeres, örömmel végzett, közösségben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához. A tevékenység alapvető szervezeti keretei:

- a) spontán aktív szabad játékban megjelenő mozgástevékenység
- b) irányított mindennapos mozgásfejlesztés
- c) szervezett mozgás tevékenység

A tevékenységközpontú óvodai nevelés lényeges eleme a testi fejlesztés. A 3 – 7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket, messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi testnevelés nélkül. Ismert tény, hogy a mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll. A torna, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás), és testi képességeit, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés

Az óvodai élet minden napján biztosított aktív szabad játék mellett hangsúlyosan jelennek meg az irányított mozgástevékenységek, amelyek játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.

A mozgásfejlesztéshez tehát hozzátartozik, hogy maximálisan biztosítsuk a spontán mozgáslehetőséget, mégpedig az egyéni sajátosságok figyelembevételével.

Ajánlatos tehát minden adódó lehetőséget kihasználni a nap folyamán a mozgásra. Rendkívül fontos a szabad levegőn való tartózkodás minél hosszabb idejű biztosítása. A gyermekek napirendjét úgy célszerű összeállítani, hogy azzal elkerüljük az egyoldalú terhelést és lehetőleg felváltva biztosítsuk a mozgást és az üléssel együtt járó tevékenységeket.

A mindennapos irányított testmozgás részesét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, játékok és táncok, amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését.

A mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerülhet a gyermekek egyoldalú igénybevételét elkerülnünk.

Az egészséges életmód szokásainak megalapozását óvodáskorban kell elkezdenünk.

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor, a természetes hely-, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyet sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal segítjük elő. Ezzel biztosítjuk a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatását.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelmszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére.

Az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk. Törekszünk a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése az óvodai testi nevelés fontos feladata, ami csak a helyesen megválasztott mozgásanyag változatos gyakoroltatásával érhetünk el. A megfelelő intenzitású, derűs légkörű testmozgás biztosítja a motoros képességek fejlődését, melynek egyre magasabb szintje előfeltétele a bonyolultabb mozgások eredményes végrehajtásának, ezáltal a mozgásműveltség fejlődésének. A természet erőivel – napfény, levegő, víz – történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért a mindennapi testnevelést lehetőleg a szabadban

célszerű tartani. Az intenzív, változatos gyakorláshoz megfelelő helyre és eszközre van szükségünk. A jó eredmény eléréséhez az optimális tárgyi feltétel biztosításán túl azonban az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése is elengedhetetlen. A nyugodt, derűs légkörű, játékban gazdag, kellő intenzitású napi 20 – 30 perces testmozgás nem csak a kondicionális és koordinációs képességek fejlődését biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is. A mindennapi testnevelés hatásának maximális kifejtéséhez szükséges olyan objektív és szubjektív feltételek,

melyek lehetőség szerint valamennyi óvodában megvalósíthatók, és amelyek megsokszorozzák az egyébként elérhető eredményeket.

A mindennapos mozgás objektív feltételei:

Elsősorban a megfelelő hely biztosításáról kell szólni. Mivel a foglalkozásokat döntő mértékben a szabadban valósítjuk meg, ezért célszerű füves területen különböző pályákat kialakítani. Ehhez csupán mozgatható kis kapuk szükségesek. Nagyon jó lehetőséget nyújt a különböző mozgások gyakorlására a mesterségesen kialakított domb, ami télen szánkózásra, csúszkálásra, síelésre használható, nyáron viszont gyakorolható itt a gurulás, mászás, kúszás, felfelé történő futás, szökdelés stb.

A füves, sík és dombos terület mellett feltétlenül szükséges az aszfaltos, kavicsos terület. A fák között érintő magasságban kifeszített kötélén függhetnek a gyerekek. Az udvar, különböző részein – különösebb megmunkálás nélkül – lefektetett és lazán rögzített farönkök kiválóan alkalmasak az egyensúlyérzék fejlesztésére. A megfelelő távolságban rögzített mászókák az óvodaudvarok fontos kellékei. Az állványokon felfüggesztett mászókötél és gyűrű a vállöv erősítését szolgálja. A megfelelő méretű pancsoló vagy úszómedence a vízzel történő edzésen túl az úszásoktatást is elősegítheti. Az úszás és korcsolyázás ahol lehetőség van rá, szervezeten is megvalósítható. Hosszabb sétát, sőt túrát tehetünk a gyermekekkel a szabadban. Némi ötletességgel és szakemberek bevonásával tovább fokozható tehát a mindennapi testnevelés hatása. Minden, ami az óvoda udvarán található (fák, bokrok, homokozók, pancsoló medence, játékeszközök, stb.) felhasználhatók a mindennapi testnevelés feladatainak megvalósításához. Ugyanez mondható el az épületen belül szervezett mindennapi testnevelésre is. Mindenkor nagy gondot kell fordítani az alkalmazásra kerülő kézi és tornaszerek, berendezési tárgyak épségére, tisztaságára, valamint arra, hogy könnyen elérhetők legyenek, megfelelő számban álljanak rendelkezésre. Az eszközök az óvodapedagógus, a gyermekcsoport és a dajka aktív együttműködésére ad lehetőséget.

A mindennapos mozgás szubjektív feltételei:

Az óvodapedagógus személyisége, testi neveléshez való viszonya nagymértékben meghatározza a gyermekcsoportban folyó mindennapi testnevelés eredményességét. A testgyakorlatok mintaszerű végzésével, a játékba való aktív bekapcsolódással kedvezően motiválhatja a gyermekeket, építve utánpótlási hajlamukra, segítve a rendszeres testmozgáshoz való pozitív viszonyuk kialakulását. Az örömmel, derűs légkörben, együttesen végzett gyakorlás hozzájárul az egészséges életmód szokásainak megalapozásához is, ezért nagyon lényeges, hogy az óvodapedagógus minden megnyilvánulásán tükröződjön az, hogy szívesen mozog együtt a gyermekekkel és örül a gyermekek mozgásban elért sikereinek. A mindennapi testnevelés tartalmát döntő mértékben a természetes mozgások, gyakorlatok képezik (járások, futások, ugrások, függések, egyensúlygyakorlatok). Ezeket kiegészíti néhány talajtorna elem, valamint a kézi szerekkel végezhető gyakorlatok. Természetesen ide tartoznak a testnevelési játékok is. A lényeg, hogy minden mozgásforma, amit a gyermekek képesek elvégezni, a mindennapi testnevelés keretébe beépíthető. Az óvodapedagógus dönti el, hogy a mindennapi testnevelés keretébe beépíthető. Az óvodapedagógus dönti el, hogy a mindennapi testnevelés 20–30 perce

alatt testnevelés foglalkozást tart vagy egy–egy mozgáscsoport gyakorlásával, esetleg testnevelési játékokkal tölti ki az időt.

A mozgásfejlesztés feladatai:

- Legyen lehetőségük a gyermekeknek saját testük mozgását átélni.
- Sokoldalú mozgástapasztalatokat szerezzenek a gyermekek az alapvető mozgásformák gyakorlása által.
- Folyamatosan fejlődjön a gyermekek mozgása és egyensúlyérzéke.
- Segítsük elő a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásának kialakulását.
- Kapjanak hangsúlyt, a lábboltozatot, rossz testtartást megváltoztató, fejlesztő gyakorlatok.
- A gyermek számára az egyéni szükségleteit és képességeit figyelembe véve kell biztosítani a játékos mozgásokat teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül,
- Társra figyelés képességének fejlesztése (együttmozgás, önfegyelem)

A mozgásfejlesztés feladatai a mindennapi testnevelés megszervezésében:

- Legfontosabb feladat, hogy minden nap adjon lehetőséget a gyermekeknek minél hosszabb időtartamon keresztül a szabad levegőn való tartózkodásra
- Biztosítsa a gyermekek szabad mozgásgyakorlásának a feltételeit. Adjon ötleteket, irányítsa a gyermekek figyelmét a szabadban és az épületen belül is a legoptimálisabb terhelést biztosító napi mozgáshoz
- Változatos eszközök és a gyermekek önálló, szabad mozgásának biztosításával tegye lehetővé, hogy a mindennapi testnevelés örömet jelentsen a gyermekek számára
- Az egészséges életmód szokásainak kialakításával biztosítsa a testi nevelés zavartalanságát, nyugalmát
- Tartsa fontosnak a mindennapi testnevelés keretein belül megvalósuló testnevelés foglalkozásokon is a differenciált, egyéni fejlesztést.

Útmutató: Dr. Bondár Zsuzsanna: A tevékenységközpontú óvodai nevelési program mindennapi testnevelés foglalkozásainak szervezéséhez.

XI

A NEVELÉS - TANULÁS TERVEZÉSE ÉS IDŐKERETEI

A tevékenységközpontú óvodai nevelés céljának és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek egyéni adottságaihoz igazodva tervezzük meg. Az óvodapedagógus számára alapvetően fontos feladat a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk a spontán gyermeki ötletekre,

tapasztalatokra. A tervezésben tudatosan vegyük számításba, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme különböző és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik vagy másik képességét illetően. A fejlődés dinamikája tehát egy – egy gyermek esetében a különböző területeken más és más lehet. A nevelés és tanulás tervezése egy tömbben, egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg. A tervezés során mindig a 4-es feladatrendszerből kiindulva tervezzük meg a gyermeki tevékenységeket és ezen keresztül a szükséges fejlesztéseket. A cél és a feladatok ismeretében a fejlesztést hosszú távon, éves, féléves periódusokban gondoljuk át, ám konkrét formában tervezni inkább egy vagy két hetes periódusokban célszerű, hiszen csakis ez esetben nyílnak lehetőségünk a gyermekek spontán ötleteinek és tapasztalatainak begyűjtésére és a nevelőmunkában való felhasználására. A gyermeket foglalkoztató élmények és tapasztalatok éppen olyan részei a nevelésnek, mint az óvodapedagógus által előzetes átgondolt és megtervezett feladatok. A gyermeki személyiség fejlesztése, az életre való felkészítés feltételezi a gyermek szűkebb és tágabb környezetében megszerzett, átélt élményeinek és tapasztalatainak, ötleteinek, aktuális tevékenységeinek beépítését a nevelőmunka egészében. Ezért a tervezés során külön is biztosítani szükséges a gyermeki tapasztalatok előre nem tervezhető tartalmának megjelenítését a tervező és megvalósító munkában. A gyermekek folyamatos megfigyelése, az óvodások élményeinek meghallgatása és közös élmények nyújtása a tervezés előkészítő folyamatához tartozik. A rövid időszakot átfogó tervezés ugyanakkor lehetővé teszi olyan nevelési alaphelyzet kialakulását, amiben a gyermek és az óvodapedagógus aktív egymásra hatása képes a nevelési, tervezési folyamatot befolyásolni. Alapvető a tevékenységek megtervezéséből kiindulva a nevelés – tanulás komplex egymásra hatását figyelembe véve szükséges tervezni. A tervezésnél ne az ismeretanyag növelésére, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt. Kevesebbet, de azt alaposabban, többoldalú tapasztalatszerzés és tevékenykedtetés segítségével tervezzük meg.

A 2 heti ütemterv megírása egyben a napi vázlatot is megadja az óvónő számára, ezért nem szükséges a külön vázlatírás. Ennél fontosabb azonban, hogy feljegyzéseket vezessünk a gyermekek fejlődési üteméről, hogy konkrét megfigyelések adjanak alapot az egyéni, differenciált fejlesztés megtervezéséhez. A gyermekek ötleteinek, javaslatainak feljegyzése, összegyűjtése a tevékenységek sokszínűségének megtervezéséhez nyújt segítséget.

A fejlesztés módszere:

A fejlesztés módszere az egyénre szabott differenciált fejlesztés a csoport keretein belül. A tevékenységközpontú nevelési program megvalósítása leghatékonyabban vegyes csoportban képzelhető el, de az óvodában létrejövő adott lehetőségek döntenek el, milyen csoportszervezési formát alkalmaznak. A nagycsoport ameddig a létszám lehetővé teszi tiszta csoport az óvodánkban, a kis és középső vegyes is lehet fejlettségi szintek figyelembevételével. A

fejlesztés, a foglalkozás formáját ne a gyermekek életkora, hanem fejlettségi szintje határozza meg.

A fejlesztés formái:

- Kiscsoport: kezdeményezés, második félévtől mindenapos mozgás, mese kötött is lehet
- Középső csoport: kezdeményezés és kötött
- tanköteles korú –nagycsoport : kezdeményezés-kötött
- az iskolaérettségre felkészülve minden nap 45 perc kötött tevékenység, tevékenységekre elosztva a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett – iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.

Tagóvodánkban egy vegyes csoport működik a fejlesztés formát az óvodapedagógus választja figyelembe véve a gyermekek tanköteles korukat megelőző nevelési évben 45 perces időkeretben iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységek szervezését

A gyermekek önállóan, spontán szerzett tapasztalatai nagyon jó kiindulópontot jelentenek az óvodapedagógus számára a tudatos, irányított tapasztalás megszervezéséhez. A világban eligazodni készülő gyermek felkészítése az életre feltételezi olyan szituációk megélését, ahol szabadon alkothat, dönthet, gondolkodhat, cselekedhet.

A lényeg mindig az legyen, hogy cselekvés közben, cselekvések sorozatában való aktív közreműködéssel érzékeljen, tapasztaljon, tanuljon a gyermek és valódi, a környezetben meglévő problémával foglalkozzon. Az óvoda feladatai közé tartozik, a kiemelkedő közreműködéssel érzékeljen, tapasztaljon, tanuljon a gyermek és valódi, a környezetben meglévő problémával foglalkozzon. Az óvoda feladatai közé tartozik a kiemelkedő képességekkel rendelkező gyermekek felismerése és fejlesztése. A szellemi fejlesztés legfőbb célja abban nyilvánul meg, hogy a gyermeket aktivitásra, a problémák meglátására és kifejtésére bátorítsuk és képessé tesszük azok megoldására. Kreatív problémamegoldásra ösztönözzük a gyermeket. Ennek kialakításához mindenekelőtt az szükséges, hogy az óvodában legyen elegendő idő a tevékenykedésre és a tapasztalatszerzésre.

A nevelőmunka elemzése és értékelése az óvodapedagógus folyamatos feladata, az értékelés tapasztalatai adnak támpontokat a nevelőmunka tervezésének irányvonalairól.

A fejlesztés kerete:

- A teljes nevelési folyamat, amely vegyes, részben osztott vagy osztott csoportokon belül a

gyermeki tevékenységre, önállóságra, döntési helyzetekre és sokoldalú tapasztalatszerzésre épül.

- A nevelési folyamatban szervesen illeszkedő tanulási folyamat, melynek részei:
 - Önálló és irányított tapasztalatszerzés
 - Komplex foglalkozások rendszere, kötetlen és kötött kezdeményezések és foglalkozások

A nevelés időkeretei:

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A hetirend és a napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermekek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését. A gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges a mozgásos tevékenységek és a pihenés váltakozó biztosítása. A napirend lehetővé teszi a szabad levegőn való hosszú idejű tartózkodást, a szokásrendszer kialakítását, a gyermeki tevékenységek szabad kibontakozását. A napirenden belül a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja. A szabad levegőn való tartózkodás, a gyermekek gondozásával kapcsolatos teendők (étkezés, tisztálkodás, alvás) ugyancsak beilleszthetők a játéktevékenység egész napos folyamatába. Reggel, különösen tavasszal és nyáron a szabad levegőn való tartózkodás természetes része a gyermekek napi életének. A hűvösebb idő beköszöntével is szükséges a szabad levegőn való mindennapi tartózkodás, csupán annak időtartamát csökkentjük. A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermek számára. A napirenden belül rugalmasan figyelembe vehető az egyes tevékenységek időigénye. A napirend ezen kívül annak megfelelően, ahogy az évszakok váltakoznak vagy a gyermeki tevékenységek fejlődése ezt indokoltá teszi, változtatható, módosítható. A napirend a gyermekek nyugodt napi életét biztosítja, figyelembe veszi a fejlődés közben bekövetkezett változásokat. A gyermekek szokásrendszerének kialakításával biztosítjuk a napirenden belül megvalósuló tevékenységek végzésének zavartalanságát.

Anyaóvodában a napirend általános időkeretei 11 órás óvodai nyitva tartás esetén:

NAPIREND	
5.30-7.00	Folyamatos érkezés, gyermekek fogadása, szabad játék az összevon csoportban

7.00-10.00	Folyamatos érkezés, gyermekek fogadása Szabad játék – szabadon választott tevékenység Közben reggeli (testápolás és munka jellegű tevékenységek) Játékba ágyazott komplex ismeretnyújtás Mindennapos mozgás Verselés, mesélés, dramatikus játékok Ének, zene népi játék, tánc Környezetben szerzett élmények, matematikai tapasztalatok rendszerezése tanköteles korukat megelőző nevelési évben 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az infrastrukturális dottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett – iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.
	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Részképességek fejlesztése egyéni formában
10.00 – 11.15	Előkészület a levegőzéshez (testápolás, öltözködés) Szabad játék, mozgás, levegőzés az udvaron, séta, megfigyelések környezeti tapasztalatszerzés
11.15 - 12.15	Ebéd (testápolás és munka jellegű tevékenységek)

12.15 - 14.35	Elalvás előtti mese, pihenés, alvás
14.35 - 15.15	Uzsonna (testápolás és munka jellegű tevékenységek)
15.15 - 16.35	Szabad játék – szabadon választott egyéb tevékenység, , folyamatos hazabocsátás

A napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok, a váratlan események ,stb hatására.

Tagóvodánknál a következőképp valósul meg:

A napirend általános időkeretei 9,5 órás óvodai nyitva tartás esetén

6.00-10.00	Folyamatos érkezés, gyermekek fogadása Szabad játék – szabadon választott tevékenység Közben reggeli (testápolás és munka jellegű tevékenységek) Játékba ágyazott komplex ismeretnyújtás Mindennapos mozgás Verselés, mesélés, Éne, zene,,népi játék ,tánc Környezetben szerzett élmények, matematikai tapasztalatok rendszerezése Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Részképességek fejlesztése egyéni formában tanköteles korukat megelőző nevelési évben 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az infrastrukturális dottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett – iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt
10.00 – 11.15	Előkészület a levegőzéshez (testápolás, öltözködés) Szabad játék, mozgás, levegőzés az udvaron, séta, megfigyelések környezeti tapasztalatszerzés

11.15 - 12.15	Ebéd (testápolás és munka jellegű tevékenységek)
12.15 - 14.35	Elalvás előtti mese, pihenés, alvás
14.35 - 15.15	Uzsonna (testápolás és munka jellegű tevékenységek)

15.15 - 16.00	Szabad játék – szabadon választott egyéb tevékenység, , folyamatos hazabocsátás
----------------------	--

A napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok, a váratlan események stb. hatására.

Heti rend:

A heti rend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez. A heti rend, különösen a nevelési év elején teljesen másképp alakulhat, mint a nevelési év végén. Különösen a beszoktatás idején figyeljünk arra, hogy minél lazább, rugalmasabb és alkalmazkodóbb heti rendet állítsunk össze. Később, az iskolára való felkészítés feladatai a heti rend és a napirend pontosabb betartását helyezik előtérbe. A hetirend összeállításánál arra kell figyelni, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására. A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a hetirend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen.

Az anyaóvoda heti rendje és általános tartalma

Hétfő	
	Játékba ágyazott komplex ismeretnyújtás:
Kedd	Mindennapos mozgás
	Verselés, mesélés
Szerda	Ének, zene, népi játék, tánc

Csütörtök	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
Péntek	Külső világ tevékeny megismerése ,

A hetirend kialakítása természetesen az óvodapedagógus feladata, tehát az itt megjelölt hetirend csupán általánosságban és egyetlen lehetséges módon foglalja össze a megvalósítandó feladatokat. Számtalan variációval az adott óvodai csoport és a gyermekek igényeinek, képességeinek figyelembevételével a komplex foglalkozások helyei megváltoztathatóak.

Tagóvoda heti rendje és általános tartalma:

Hétfő	Játékba ágyazott komplex ismeretnyújtás:
Kedd	Mindennapos mozgás Verselés, mesélés
Szerda	Ének, zene, népi játék,tánc
Csütörtök	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Külső világ tevékeny megismerése
Péntek	

XII.**AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI A PEDAGÓGIAI FOLYAMTOK
TERVEZÉSÉBEN,DOKUMENTÁLÁSÁBAN.**

A gyermekek fejlődésének nyomon követése szabályozott, melyben az óvodába lépéstől kezdve folyamatosan mérjük az óvodások fejlődését. Az óvodapedagógus megismerési technikái: a megfigyelés, a gyermekmunkák elemzése, beszélgetés. Az alkalmazott pedagógiai eszközöket, módszereket a gyerekek személyiségéhez és érési üteméhez igazítjuk, ezzel segítve a gyermek egyéni képességeinek és készségeinek kibontakoztatását, kompetenciáinak alakítását. Alapvető követelmény, hogy a gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet, és megbecsülés valamint bizalom övezze. Az óvodapedagógus egész napi nevelőmunkája során, mint modell, és mint példakép, kifejezésre juttatja együtt érző, előítéletektől mentes szeretetteljes magatartását. Az Ő biztonságot, harmóniát sugárzó egyénisége feltétlenül hatni fog a gyermeki személyiség fejlődésre

-Éves terv (anyaggyűjtés) készítése.

- OVIKTÉTA vezetése.

Az online felületen az ovikréta elemeinek folyamatos vezetése

Csoport napló:

A nevelőmunka dokumentálásának legfőbb eszköze a vezetése a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet előírásainak megfelelően: Csoportnapló : mely a nevelés és tanulás tervezésére szolgál.

Csoport napló tartalmi

- **Gyerkekek névsora, jelei, születési dátum**
 - **hetirend, napi rend**
 - **Szervezési feladatok**
 - **Tervezési feladatok**
 - **Ünnepek, megemlékezések, tervezett programok**
 - **egészséges életmód környezettudatos magatartás kialakítása**
 - **Mérési eredmények összegzése**
 - **Szülői értekezletek**
 - **Hivatalos látogatások**
- **Nevelési terv készítése:** félévente

Feladataink ismeretében és a csoportok összetételét figyelembe véve, a gyermekek egyéni és életkori képességeihez adottságaihoz igazodva tervezzük. A tervezésénél figyelembe vesszük, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme eltérő.

A nevelési terv értékelése

- Tematikus tervek

A tevékenységekben megvalósuló
tanulás –időkerete: 2 hét ciklusra

Tematikus terv: A tanulási-tanítási egység egyik fajtája. A pedagógus által készített tervezési dokumentum, amely az Óvodai nevelés országos alapprogramjára, az adott műveltségi területhez és tevékenységhez kapcsolódva, az intézmény pedagógiai programjára és a pedagógus által készített éves tervre épül. Célja, hogy áttekintést adjon egy adott csoportban egy konkrét témakörnek a tanulási-tanítási folyamatáról. A tematikus terv részletesebb, mint az éves terv, tartalmazhatja a csoport megnevezését, a foglalkozások számát és felosztását, a foglalkozásokhoz rendelt didaktikai feladatokon, a fejlesztendő készségeken és képességeken, valamint a kapcsolódó ismereteken túl az alkalmazott főbb módszerek, szervezési módok és tanítási eszközök megnevezését is.

Foglalkozásterv A pedagógus által készített tervezési dokumentum, amely rögzíti a foglalkozás céljait, nevelési-oktatási stratégiáját, a foglalkozás felépítését, menetét, az alkalmazott módszereket és szervezési módokat, valamint az eszközöket. A foglalkozásterv tartalmazhatja a gyermeki és a pedagógusi tevékenységek tömör leírását, valamint a pedagógus instrukcióit is, továbbá a lehetséges gyermeki válaszokat és választevékenységeket. A foglalkozástervhez – szakmai ellenőrzés,

minősítés, portfólióba történő feltöltés során - a mellékletben célszerű csatolni a gyermekek részére szóló feladatlapokat, a feldolgozott szövegeket, az egyéb segédeszközöket, és érdemes mellékelni az IKT- tananyagokat is.

- Gyakornok minden napra készít foglalkozástervet/terveket
- Amennyiben külső vagy belső ellenőrzés, látogatás (hospitálás, belső továbbképzés) várható, az érintett pedagógus köteles foglalkozástervet készíteni, amelyet átad a látogatóknak, vezetőnek,
- A foglalkozás tervek formai kivitelezése megkötéseket nem tartalmaz.

Egyéb dokumentumok

- A gyermek fejlődésének nyomon követését, megfigyelését biztosító dokumentáció vezetése félévente, ami tartalmazza (a testi képességek, szociális képességek, értelmi képességek felmérését, tevékenységekben való részvételét a gyermeknek). a gyermekről legalább félévente feljegyzések végzünk, gyermek rajz fejlődését is nyomon követjük.
- A szülőket legalább félévente tájékoztatjuk
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek számára egyéni fejlesztési terv készítése, a gyermek fejlesztése (a fejlesztőpedagógus segítségével, illetve irányítása mellett), ennek dokumentálása.

Az óvodapedagógusok feladatai a modern pedagógiai módszerek tükrében.

- Az óvodapedagógusok horizontális lehetőségeinek biztosítása belső hospitáció szervezésében.
- Továbbképzéseken részt vettek által megszerzett ismeretek óvodai szervezeti egységen belül történő átadásának módszertani átadása rögzítése.
- Elvégzett továbbképzések hatékonyságának vizsgálata, szerzett ismeretek alkalmazásának vizsgálata.

XIII

ÜNNEPEK, GYERMEKPROGRAMOK, MEGEMLÉKEZÉSEK

TELEPÜLÉSÜNKÖN KIALAKULT SZOKÁSOKHOZ, HAGYOMÁNYOKHOZ KAPCSOLÓDÓ ESEMÉNYEK

Ünnepek az anyaóvodában

Helyi szokásokhoz, hagyományokhoz kapcsolódó események havi bontásban:

- Szeptemberben: A BERHIDAI NAPOK rendezvényén a nagycsoportosok szereplése.
- Decemberben: „KARÁCSONYVÁRÁS A LAKÓTELEPEN” a Művelődési Ház előtti hatalmas ezüstoffnyót díszítjük fel a helyi civilszervezetek és az ovis gyerekek közreműködésével.
- Márciusban: IBOLYATÚRÁN, NÉPI ÉTELBEMUTATÓN, TÁNCHÁZON veszünk részt.
- Nardic Walking túra szervezés
- Májusban: Majális az iskolaudvaron, vagy a sportpályán, Gyermeknap az óvodánkban.
- Júniusban: A helyi Ifjúsági Szervezet által megrendezett Ifjúsági Napon délelőtti játszóházon, játékos és ügyességi vetélkedőkön veszünk részt, délután kis műsorral örvendeztetjük meg a résztvevőket.

Nemzeti ünnepekre emlékezünk:

- Október 23-án
- Március 15-én

Óvodai ünnepeink a gyermekekkel:

- A beszoktatás lezajlása után a nagycsoportosok meghívják a kicsiket a csoportjukba,
- apró ajándékot készítenek nekik. Megvendégelik őket, rövid műsorral megismertetik az
- óvodai élettel őket.
- Állatok Világnapjának megtartása
- Mikulás
- Fenyő Ünnepkör
- Húsvét
- Gyermekek születésnapjának megünneplése.

Nyitott óvodai programjaink:

- Családi nap
- Évzáró, ballagás, faültetés a nagycsoportosokkal, anyák napja
- Nyílt napok

Szülői kezdeményezésre, szülői szervezéssel lezajló események:

- Csoportkirándulások
- Színházlátogatás
- Úszásoktatás

Művelődési Ház szervezésében történő programok:

- Bábelőadás
- Karácsonyi koncert

Tagóvodánk ünnepei:

Az óvodai élet hagyományos ünnepei:

- Mikulás várás
- Anyák napja
- Évzáró
- Gyermeknap
- Születésnapok

Néphagyományhoz kapcsolódó ünnepeink:

- Advent
- Húsvét
- Farsang

Természet, társadalom foglalkozások keretében:

- Víz Világ Napja
- Madarak és fák napja
- Föld napja

Az ünnepek szükségességét indokolja:

1. Az óvodai ünnepek a szülőkkel való nyílt párbeszéd és szoros együttműködés legfontosabb színterei. Jó lehetőséget teremtenek a kevésbé aktív és nagyon elfoglalt szülőkkel való találkozásra és elbeszélgetésre.

2. Az ünnep – nyilvánossága miatt – az egyik legjobb lehetőséget nyújtja az óvodában a sajátos, egyéni arculat megteremtésére és megmutatására. Az ünnepeken keresztül az óvoda és az ott dolgozó óvodapedagógusok munkájáról hű képet alkothatnak a szülők és az egyéb érdeklődők. Az ünnep arra is alkalmas, hogy a szélesebb nyilvánosság számára is megmutatkozzon az óvoda

nevelőközössége, ez pedig a helyi viszonyok és helyi lehetőségek befolyásának erősödése miatt elengedhetetlenül fontossá válik az óvoda számára.

3. Az ünneplés pedagógiai szempontból kiemelt lehetőséget kínál a nevelésnek, gondoljunk itt a rengeteg tevékenységi lehetőségre az esztétikai élmények hatására vagy a közösségi érzések széles skálájának megmutatkozására stb.

4. Az ünnepek kiemelik az ünnep résztvevőit a hétköznapiakból és ez által, nagyobb aktivitásra, kreativitásra ösztönözik.

5. Az ünnepek a hagyományok ápolása szempontjából is rendkívül fontosak az óvodában, hiszen kultúránk megismertetésére adnak lehetőséget. Ebből a szempontból nézve az óvoda egyéni arculatának kialakításában is kiemelt jelentőséggel bírnak.

Az ünneplés lényege sokszor nem is maga az ünnep, hanem az a sok – sok előkészület, ami rengeteg tevékenységre, ötletek kidolgozására, önálló elképzelések megvalósítására ad lehetőséget. Az aktív és önálló gyermekek nevelésének egyik igen sajátos eszköze a jól előkészített és szépen megformált ünneplés.

Az előkészület a csoporton belüli közösségi érzések alakítására igen kitűnő alkalmat teremt és természetesen tág teret nyújt a gyermekek közötti együttműködésnek: a kooperációnak és kommunikációnak a gyakorlásához. Ilyen szempontból még előnyösebb, ha az egymás mellett lévő csoportok együttműködnek az ünnepi előkészületek során. Az esztétikus és alkalomhoz illő teremdíszítés ugyancsak lehetőség arra, hogy együtt örüljünk annak, amit létrehoztunk. Nem másról van itt szó, mint az értékteremtés folyamatáról és a gyermekcsoport által létrehozott érték, alkotás, ötletmegvalósulás közös örömről. Ennél komolyabb közösségalkotó tevékenységet keresve sem tudnánk találni. Az ünnepek tehát nemcsak nevelési céljaink megvalósítása szempontjából fontosak alapvetően, hanem azért is, mert a legszélesebb tevékenységi formákra adnak lehetőséget. A gyerekek a megszokott formáktól és ötletektől sokkal jobban képesek eltérni az ünnepi készülődés lázában. Nagyon jól tesszük, ha az ünnepi készülődésbe a szülőket is bevonjuk. Ez, mint említettük egy lehetőség a szülők számára, hogy megismerjék az adott óvoda munkáját. Ilyen módon tehát érdeke is az óvodának az ünnepek minél színvonalasabb megtartása. Ne feledjük a szülők elsősorban a külsőségekből ítélnék. Ha azt akarjuk, hogy értékítéletük reális szakmai irányokban is megnyilvánuljon, akkor nagyon gyakran be kell vonni őket az óvoda munkájába.

Az ünnepi előkészületeknek és még inkább magának az ünneplésnek sok fontos külső megnyilvánulási formája van. Nem mindegy, hogy felöltözve, szépen megterített asztal mellett ünnepelünk, esztétikusan díszített teremben vagy pedig nem figyelünk a külsőségekre. Ha nem vagyunk tekintettel ezekre a szabályokra, akkor az ünneplés lényege vesz el.

Útmutató: Fábián Katalin: Tevékenységközpontú Óvodai Nevelési Program: Tervezés ünnepek, ünnepélyek, megemlékezések.

XIV.

AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

Az óvoda és a család:

Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek fejlődését. A család és az óvoda között szimmetrikus kapcsolat van. A szülő tud legtöbbet a gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvónőnek van olyan szaktudása és olyan korosztályi tapasztalata, mely alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Korrekt, partneri együttműködésük elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében.

Az óvoda körültekintően szervezze meg az együttműködés formáit, mely az információk áramoltatását, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit hivatott közvetíteni.

A kapcsolattartás formái:

Az anyás beszoktatás (kiválóan alkalmas arra, hogy a szülő megismerje az óvodai életet, szokásokat, s mintát kapjon gyermeke neveléséhez), a napi kapcsolattartás elengedhetetlenül szükséges, hogy a szülő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével történt napi lényeges eseményekről, szülői értekezletek, nyílt napok, a szülőkkel együtt szervezett rendezvények, ünnepek, kiállítások, hangversenyek, kirándulások. Az óvoda szervezze meg a szülők érdekegyeztető, érdekvényesítő fórumait.

Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait. Kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsőde, egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet utáni (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. Óvodánk kapcsolatot tart a nemzeti, etnikai kisebbségi szervezetekkel, kisebbségi önkormányzattal.

Család-óvoda kapcsolata

- Elégedettségi kérdőívek a szülők felé
- Igényfelmérő tájékozódás
- Az óvodai események fényképes megjelenítése a település honlapján
- A kiscsoportosoknak tartandó első szülői értekezleten az előző év eseményeinek projektoros kivetítőn történő bemutatása.
- Egyéni beszélgetések.
- Beszoktatás lehetőségének felkínálása.

- Közös programok, ünnepek.
- Szülői értekezletek,
- Információs faliújság létrehozása a rendszeres közérdekű hírek közreadására.
- A szülői szervezeten keresztül történő szervezőmunka.

Az óvoda és az iskola:

Az óvoda az iskolával alakítsa ki tartalmi kapcsolatát, hogy a gyermekek zavartalan iskolakezdését ez által is elősegítse.

A kölcsönös érdeklődés hozzájárulhat egymás nevelési céljainak, elképzeléseinek megismeréséhez, megértéséhez.

Az átmenet segítéséhez komoly intézményi együttműködés kell és az, hogy a tanítók és óvodapedagógusok elismerjék egymás kompetenciáit, és átengedjenek bizonyos feladatokat egymásnak akkor is, ha az a gyerek éppen még nem iskolás vagy éppen már nem óvodás. Az iskolakezdés későbbre tolása viszont csak egyéni esetekben jó megoldás, mint általános és széles körben elterjedt gyakorlat káros a közoktatás színvonalára nézve

Az óvoda –iskola együttműködés eredményeként célunk az átmenet megkönnyítése, jól működő kapcsolat kialakítása a két intézmény között. A képességfejlesztő foglalkoztatási formák bemutatása a tanítók számára, az óvónők látogatása az első osztályokban. Szorosabb szakmai együttműködés az óvónők és a tanítók között, közös továbbképzések, megbeszélések, tapasztalatcserék szervezése számukra.

A kapcsolattartás formái: látogatások, tapasztalatcserék, tájékoztatások a gyermekek egyéni fejlődési üteméről, várható alkalmazkodási nehézségekről, értekezletek, munkaközösségi foglalkozások, továbbképzések, egymás rendezvényein, ünnepein történő megjelenés, közreműködés.

Az iskolában lerövidül a játszásra szánt idő, s ráadásul teljesen új közeg, idegen felnőttek, gyermekek, dolgok veszik körül. Az óvodás évek döntően befolyásolják a gyermek attitűdjét az iskolával kapcsolatban. A két intézménytípus együttműködését erősíteni kell. Általános probléma, hogy az iskolába lépéskor a beilleszkedés időszaka meglehetősen lerövidül, és a gyermekeknek túlságosan hirtelen kell ráhangolódniuk arra, hogy komoly munkájuk, felelősségük van.

Az óvoda – iskola együttműködés eredményeként célunk az átmenet megkönnyítése, jól működő kapcsolat kialakítása a két intézmény között. A képességfejlesztő foglalkoztatási formák bemutatása a tanítók számára, az óvónők látogatása az első osztályokban. Szorosabb szakmai együttműködés az óvónők és a tanítók között, közös továbbképzések, megbeszélések, tapasztalatcserék szervezése számukra.

Az óvoda és az iskola kapcsolata a pedagógiai programok tükrében. Az elmúlt években megkezdődött az elmozdulás az óvoda és az iskola nevelőmunkájának közelítésében a beilleszkedési szakaszban

Feladatok:

- óvoda-iskola közelítése az iskolai életmódra felkészítéshez, együttműködéshez
- kölcsönös látogatás a leendő elsősök megismerésére
- nevelési programok megismerése

- óvónő - tanítónő tapasztalatcseréje a gyermekek fejlődéséről
- szakmai együttműködés kezdeményezése a nevelés folyamatosságának biztosítása érdekében.
- közös programok szervezése
- közös tájékoztató szülői értekezlet tartása az iskolába lép

Az óvoda és a bölcsőde kapcsolata:

Az óvoda és a bölcsőde folyamatosan, kölcsönösen tájékoztatják egymást a gyermekek fejlődéséről, ez alapvető fontosságú a személyre szóló bölcsődei gondozás nevelés kialakításában, és a családokat segítő gyermeknevelésben.

Az óvodában való zökkenőmentesség érdekében a gondozó nénik folyamatosan szoktatják a beíratott gyermekeket.

Kapcsolattartás formái:

- Óvodai rendezvényekre meghívjuk a bölcsődés gyermeket.
- Az óvodába kerülés előtti szülői értekezleteken a gondozó nénik is részt vesznek.
- A nagycsoportosok búcsúztatására ajándékot készítenek a bölcsődések.
- közös munkadélutánokon készülnek az ünnepekre.????
- Testvérkapcsolatok ápolása.
- A tornaterem és bölcsődei csoportszoba közelsége, az udvar szomszédsága is nagy jelentőségű az óvodások és bölcsődések ismerkedésében.

Az óvoda és a művészeti iskola:

A helyi Művészeti Iskola, látogatást tesz az óvoda művészeti tevékenységek napjain a nagycsoportba.

A tehetséges gyerekek fejlesztését, akik járnak a művészeti iskolába, közösen segítik elő.

Egymás rendezvényein kölcsönösen részt vesznek, közös kiállításokat szervezünk

Gyermeknapon és Karácsonykor egy rövid koncertet kapunk az iskola növendékeiktől

Az óvoda és a közművelődési intézmények:

Helyes, ha az óvoda kapcsolatba lép a környezetében működő közművelődési intézményekkel – könyvtárral, művelődési házzal. Az intézmények kínálatából úgy válogasson, hogy az elősegítse a nevelési feladatok sokoldalú, színes megoldását, s zárja ki azokat a kedvezményeket, amelyek az óvoda pedagógiai elveivel, értékközvetítésével, tartalmával nem összeegyeztethetők.

Könyvtárlátogatás évi két alkalommal.

A kapcsolattartás formái: látogatás, tájékoztatás, megbeszélések, értekezletek, rendezvényeken részvétel.

Az óvoda és az egyház kapcsolata

Igény esetén nevelési időben lehetőséget biztosítunk a hitoktatásra.

Az óvoda és a fenntartó kapcsolata:

Az intézményvezető tartja a kapcsolatot a fenntartóval. A kapcsolattartásnak vannak törvény által előírt formái, illetve vannak helyi sajátosságokból adódó kapcsolat tartási formái.

A törvény által előírt formái.

Az éves beszámolók, költségvetési koncepciók, tervezetek.

Helyi sajátosságokból adódóan szülői értekezletek, ünnepeinkre, rendezvényeinkre, nevelési értekezletekre hívjuk meg a fenntartó tagjait.

Ahol betekintést nyerhetnek az óvoda életébe.

Az óvoda egyéb kapcsolatai:

Az óvoda alakítsa ki tartalmi kapcsolatát a, a pedagógiai szakmai szolgáltató intézményekkel, a nevelési tanácsadóval, a speciális képességeket vizsgáló szakértői bizottsággal, az egészségügyi szakszolgálatokkal (védőnő, orvos) a gyermek – ifjúságvédelmi szervezettel.

Az óvoda és a Várpalotai Járási Hivatal kapcsolata

- Az intézményvezető a tanköteles gyermekekről listát küld
- A szülőket kötelezik a vizsgálati időpontok betartására
- A szülőket kötelezik a szakértői vizsgálaton való megjelenésre

XV.

GYERMEKVÉDELEM AZ ÓVODÁBAN

- A gyermekvédelmi feladatokat megbízott gyermekvédelmi felelős látja el.
- Felméri az óvodás gyermek családi helyzetét, szociális hátrányát, veszélyeztetettségét.
- A gyermeki jogok megsértése esetén a védőnővel, gyermekorvossal segítséget nyújt, eljár a Nagyközségi Önkormányzat szociális ügyeket végző megbízottnál.
- Kapcsolatot tart az iskolai gyermekvédelmi felelőssel, védőnővel, Gyermekjóléti Szolgálat (gyermekbántalmazás esetén értesíti őket) a jelzőrendszerű értekezleten szükség szerint részt vesz.
- Családlátogatások során keresi a gondok okát, megoldást a felmerülő problémára.

- Segíti az óvónőket a gyermekvédelmi feladatok kezelésében. Indokolt esetben közösen feljegyzést készítenek, ha szükséges, külső hatósági intézkedést kezdeményez.
- Figyelemmel kíséri a vallási, világnézeti semlegesség megvalósulását a nevelőmunka során.
- Az anyaóvodában a csoportok óvónőivel a veszélyeztetett gyerekről közösen készítik a fejlesztési tervet, a fejlesztő pedagógus szakvizsgával rendelkező óvónővel, folyamatosan konzultál a megfelelő ellátás, fejlesztés érdekében.
- A veszélyeztetett tüneteket felméri, felismeri, szükség esetén szakember segítségét kéri.
- Elősegíti a hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését
- Tartós hiányzást jelzi az intézmény vezetője felé
- HHH gyermekeknél különös figyelmet fordít az óvodai ellátás biztosítására. HHH, SNI gyermekeknél szükség szerint megfelelő speciális szakember segítségét kéri a fenntartó közreműködésével.
- Az adatvédelmi törvényességet ellenőrzi, és ennek szellemében végzi dolgát.
- Rendszeres Óvodába járást ellenőrzi, különös tekintettel az 5. évét betöltő gyermekeknél, szükség esetén jelek az óvónőnek is és a szülőnek is.
- A családok anyagi veszélyeztetettségekor a Polgármesteri Hivatalnál rendszeres-rendkívüli gyermekvédelmi támogatás megállapítását kezdeményezi. Összehangolja a gyermekvédelmi tevékenységet az óvónők között.
- Iskolai szakvélemények elkészítésekor külső segítség igénybevételét javasolja
- A „Gyermekek jogai” érvényesüljenek az óvodában és azon kívül, tapasztalatokat gyűjt, ennek megfelelően jár el a prevenció, korrekció feladatok megoldásában, a védő – óvórendszer előírásainak megfelelően.
- A nevelőtestület minden tagja nagy hangsúlyt fektet az óvodai élet minden területén a differenciált bánásmódra, a gyermekek zökkenőmentes beilleszkedésére, felzárkóztatására. arra, hogy minden gyermek a leoptimálisabb fejlettséget érje el az óvodáskor végére.

XVI Fejlődés jellemzői az óvodás kor végére

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

2. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

3. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához.

- A **testileg** egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

- A **lelkileg** egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.)

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés;
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele;
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden

szófajt használ; különböző mondszerkezeteket, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek); végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét;

- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, és azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.
- az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival szemben, amennyiben az iskolai légkör lehetővé teszi.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásában, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív - elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelés folyamat célja, feladata a gyermek személyiségi harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.

a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.

A kielemezt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

XVII. A speciális pedagógiai ellátásra jogosult, a tankötelezettségük megkezdésére halasztást kapott gyermekek részére biztosítandó, iskolakezdésre felkészítő óvodai foglalkozások meghatározása

Differenciált fejlesztés:

Nagy hangsúlyt fektetünk a gyerekek képességeinek, egyéni fejlettségének megfigyelésére, mérésére, hogy megfelelő fejlesztésben részesülhessenek, lemaradás esetén időben segítséget kaphassanak. Amellett, hogy pedagógusaink folyamatosan megfigyelik a gyermekek fejlődését, erről feljegyzéseket is készítenek, és a szülőket is tájékoztatják, külső szakemberek is bekapcsolódnak ebbe a munkába. Nagycsoportban óvodánk logopédusa és fejlesztőpedagógusa is felméri a gyerekeket.

Fejlesztési területek:

- testséma
- grafomotorika, szem- kéz koordináció
- téri- időbeli és síkbeli tájékozódás
- számolási készség (számfogalom, globális mennyiségfelfogás, műveletek, relációk, mennyiség egyeztetések,
- figyelem
- feladattudat és feladattartás
- vizuális észlelés
- beszédészlelés és beszédértés
- emlékezet
- nyelvi készségek
- logikai gondolkodás
- szerialitás

Írás-előkészítés – grafomotoros fejlesztés– Cél az írás elsajátításához szükséges képességek fejlesztése, valamint az íráselemek fokozatos megtanítása, valamint a vizuális tagolás, vizuális differenciálás, szerialitás képességeinek fejlesztése.

Olvasás-előkészítés – Cél a testséma, a térbeli, síkbeli, időbeli tájékozódás fejlesztése, a beszéd fejlesztése, ezen belül a szókincs, a főfogalom alá rendelés, mondatalkotás, történetalkotás, a ritmusérzék fejlesztése, a szótagolás, a hangok hosszúságának differenciálása, valamint az akusztikus és vizuális észlelés fejlesztése.

Számolás – Cél a gondolkodás képességeinek fejlesztése, a számfogalom kialakítása 10-es számkörben, bontások, pótlások begyakorlása, a matematikában használt fogalmak megtanítása, relációs szókincs bővítése, mértani formák megismerése.

Érvényességi rendelkezések

A módosítás módja és lehetséges indokai:

- ha szervezeti átalakítás történik
- ha törvényi változások történnek
- ha a nevelőtestület, egyéb érdekegyeztető fórum módosítást javasol.

I. Záró rendelkezések

Az SZMSZ-t az igazgató készíti a nevelőtestület bevonásával és a fenntartó jóváhagyásával válik érvényesé.

A hatályba lépés napja 2025.09.01.

A hatályba lépéssel egyidejűleg érvényét veszti az intézmény az előzőleg jóváhagyott Szervezeti és Működési Szabályzata.

A nyilvánossá tétel: az óvoda honlapja, ahol mindenki számára hozzáférhető elolvasásra.

Berhida, 2025.09.01

P.h

.....
Mozgay Dóra
főigazgató

Nyilatkozatok

A nevelőtestület határozatképes ülésén készült jegyzőkönyvben szereplő 100%-os igenlő elfogadó határozat alapján 2025. 06 10-én a Pedagógiai Programját elfogadta. Az elfogadás tényét a nevelőtestület képviselője az alábbiakban hitelesítő aláírásával tanúsítja.

Kelt: Berhida, 2025.06.10

.....

nevelőtestület képviselője

A Szülői Közösség a Hétszínvirág N.O. Óvoda és Bölcsőde Pedagógiai Programjának elfogadásához magasabb jogszabályban meghatározott kérdések rendelkezéséhez (a dokumentumok nyilvánosságának biztosítása, az intézmény tájékoztatási kötelezettsége, valamint a gyermekek adatainak kezelésével kapcsolatban) a véleményezési jogát korlátozás nélkül, a jogszabályban meghatározott határidő biztosításával gyakorolta. A dokumentummal kapcsolatban ellenvetést nem fogalmazott meg.

Kelt: Berhida, 2025.08.25

.....

a szülői szervezet elnöke

A Hétszínvirág N.O. Óvoda és Bölcsőde Pedagógiai Program módosításának elfogadását a Berhidai Köznevelési Társulás Képviselő-testülete/2025. számú határozatával jóváhagyta. A határozat az SZMSZ melléklete.

IRODALOMJEGYZÉK

- 1.) Alternatív óvodapedagógiai törekvések Magyarországon I. – II.
Magyar Óvodapedagógiai Egyesület 1991-1993-1997.
- 2.) Az óvodai nevelés programja
Tankönyvkiadó 1982.
- 3.) Churchmann:
Rendszerelmélet
Statisztikai Kiadó 1969.
- 4.) Gáspár László:
A társadalmi gyakorlat szükségletei és az általános nevelés tartalma
Akadémia Kiadó Bp. 1977.
- 5.) Gáspár László:
Egységes világkép komplex tananyaga
Tankönyvkiadó Bp. 1978.
- 6.) Gáspár László
A szentlőrinci iskolakísérlet I.
Tankönyvkiadó Bp. 1984.
- 7.) Gáspár László:
A szubjektumok termelése
Kossuth Kiadó Bp. 1987.
- 8.) Gáspár László:
A pedagógiai folyamattervezés elméleti és gyakorlati kérdései
KLTE 1995.
- 9.) Hogyan készítsünk helyi tantervet?
BAZ Megyei Pedagógiai és Közművelődési Intézet 1996.
- 10.) Kelemen László:
Pedagógiai pszichológia
Tankönyvkiadó Bp. 1981.
- 11.) Jelentés a magyar közoktatásról 1995
Országos Közoktatási Intézet Bp. 1996.
- 12.) Kocsi József:
A szentlőrinci iskolakísérlet II.
Tankönyvkiadó Bp. 1984.
- 13.) Kovács György, Bakos Éva:
Játék az óvodában
Debrecen: 1995
- 14.) Mérei Ferenc:
Nagy László élete és munkássága. Tanulmányok a Neveléstudományok köréből.
Bp. 1966, 1967.
- 15.) Mérei Ferenc, V. Binét Ágnes:
Gyermeklélektan
Bp. 1970.
- 16.) Mihály Ottó:
Nevelésfilozófia és pedagógia célelmélet
Akadémia Kiadó 1974.
- 17.) Nagy László:
A gyermek érdeklődésének lélektana
Tankönyvkiadó Bp. 1982.
- 18.) Nagy Sándor:
A tanulói aktivitás Nagy László pedagógiájában
Bp. 1965.
- 19.) Vekerdy Tamás:
Az óvoda és az első iskolai évek a pszichológus szemével
Tankönyvkiadó Bp. 1989.

Jogszabályi környezet

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről - Meghatározza a köznevelési intézmények működésének kereteit, a dokumentumokra vonatkozó kötelezettségeket. (továbbiakban: Nkt.)
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról - Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szól, és egy kulcsfontosságú jogszabály, amely meghatározza a magyarországi óvodai nevelés szakmai alapelveit, céljait és tartalmi kereteit. Ez a rendelet a köznevelési törvény (a 2011. évi CXCV. törvény) alapján készült, és kötelező érvényű minden köznevelési intézmény, így minden állami, önkormányzati, egyházi és magánóvoda számára.
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról - A rendelet a köznevelési törvény gyakorlati végrehajtásának szabályait tartalmazza. Részletesen szabályozza az állami és önkormányzati fenntartású intézmények működésének kereteit, az intézményvezetők jogkörét, az alkalmazottak jogviszonyára vonatkozó szabályokat, valamint az intézmények finanszírozását. Kitér többek között az óvodák és iskolák működési rendjére, gazdálkodására, a tanügyi nyilvántartások vezetésére, valamint a fenntartói ellenőrzés rendjére is.
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet - Részletezi az óvodák alapidokumentumaira, működésére, névhasználatára és belső szabályozására vonatkozó követelményeket.
- 419/2024. (XII. 23.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzés rendszeréről - a pedagógus-továbbképzés rendszeréről, meghatározza a továbbképzési programok és a beiskolázási terv tartalmát, kötelezettségeit. 2025. január 1-jén lépett hatályba a rendelet, melynek célja a pedagógusok folyamatos szakmai megújulásának biztosítása és a köznevelési intézmények működésének támogatása.
- 77/2025. (IV. 15.) Korm. rendelet - A rendelet célja az óvoda és iskola közötti zökkenőmentes átmenet biztosítása, az iskolakezdéshez szükséges képességek célzott fejlesztésével. Az óvodai nevelési programokat úgy módosítják, hogy azok kiemelten támogassák a nagycsoportos gyermekek iskolára való felkészítését, személyiségfejlődését, tanulási motivációját, valamint a nemzeti értékek iránti elköteleződést. Miközben garantálja, hogy minden gyermek képességeinek megfelelő támogatást kapjon, miközben az óvodák nevelési folyamatai továbbra is a gyermekek egyéni fejlődési igényeit tartják szem előtt.
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról - A törvény új alapokra helyezi a pedagógusok foglalkoztatásának rendszerét. Szabályozza a pedagógusok jogállását, besorolását, előmeneteli rendszerét, valamint a bérezésük és teljesítményértékelésük kereteit. A célja egy egységes, teljesítményalapú, ösztönző pedagógus-életpálya-modell kialakítása.
- 401/2023. (VIII.30.) Korm. Rend. a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról - A rendelet a 2023. évi LII. törvény - a pedagógusok új életpályájáról szóló - végrehajtási szabályait tartalmazza. Pontosítja a jogszabály alkalmazásának módját, például a minősítési eljárásokat, a teljesítményértékelés menetét, a munkaköri követelményeket és a besorolások részletes szabályait.
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról - Ez a törvény szabályozza a gyermekek védelméhez kapcsolódó állami és önkormányzati feladatokat, a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ellátásokat, valamint a gyámügyi rendszert. Célja a gyermekek testi, lelki, erkölcsi fejlődésének elősegítése és védelme.

- Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról - Ez a törvény biztosítja a fogyatékos emberek emberi méltóságát, jogaik érvényesítését és társadalmi esélyegyenlőségét. Előírja az akadálymentesítés, a hozzáférhetőség és az önálló életvitel támogatásának kötelezettségét.
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról - Ez a törvény tiltja a diszkriminációt bármilyen okból (pl. nem, kor, származás, fogyatékoság), és előírja az egyenlő bánásmód követelményét minden közszolgáltatás, foglalkoztatás és oktatás területén.
- 77/2025. (IV. 15.) Korm. rendelet
- 15/2013. (X.8.) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről - Ez a rendelet meghatározza a pedagógiai szakszolgálati intézmények működésének szabályait, mint például a nevelési tanácsadás, logopédiai ellátás, gyógypedagógiai tanácsadás, fejlesztő foglalkozások, korai fejlesztés és gondozás kereteit.
- Az óvoda hatályos Alapító Okirata
- Nevelőtestületi határozatok

Az óvoda elkészíti pedagógiai programját, amelynek meg kell felelnie az Alapprogramban foglaltaknak. Az Alapprogram és az azzal összhangban lévő óvodai pedagógiai programok egymásra épülő, szakmailag összehangolt rendszere a biztosíték arra, hogy az egyes intézmények szakmai önállósága, az óvodai nevelés sokszínűsége mellett érvényesüljenek azok az általános szakmai igények, amelyeket az óvodai neveléssel szemben a társadalom a gyermek harmonikus fejlődése érdekében megfogalmaz.

Az óvodai pedagógiai program elkészítésekor az Alapprogram mellett figyelembe kell venni

- a) a Nemzetiség óvodai nevelésének irányelvét is, ha az óvoda nemzetiségi nevelést végez;
- b) a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvét is, ha az óvoda sajátos nevelési igényű gyermeket nevel, melyeket jelenleg az OH honlapján lehet elérni az Irányelvek és alapprogramok címszó alatt.

https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok

- c) a fenntartó tartalmi rendelkezéseit